

ΔΕΙΚΤΕΣ ΕΠΙΤΥΧΙΑΣ-ΕΠΑΡΚΕΙΑΣ ΜΟΥΣΙΚΗΣ (ΒΑΘΜΙΔΕΣ 1-3)

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ	Σελίδες
ΒΑΘΜΙΔΑ 1	
Ακρόαση	2
Εκτέλεση (Φωνή)	8
Εκτέλεση (Όργανα)	11
Αυτοσχεδιασμός-Σύνθεση	14
ΒΑΘΜΙΔΑ 2	
Ακρόαση	17
Εκτέλεση (Φωνή)	23
Εκτέλεση (Όργανα)	26
Αυτοσχεδιασμός-Σύνθεση	29
ΒΑΘΜΙΔΑ 3	
Ακρόαση	32
Εκτέλεση (Φωνή)	38
Εκτέλεση (Όργανα)	41
Αυτοσχεδιασμός-Σύνθεση	44
ΓΛΩΣΣΑΡΙ	48
ΣΥΝΟΠΤΙΚΟΣ ΠΙΝΑΚΑΣ ΡΥΘΜΙΚΩΝ ΑΞΙΩΝ	62

ΑΚΡΟΑΣΗ

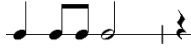
ΒΑΘΜΙΔΑ 1 (Α' - Β' Δημοτικού)

ΜΑΘΗΣΙΑΚΑ ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΑ ΔΕΙΚΤΕΣ ΕΠΙΤΥΧΙΑΣ	ΜΑΘΗΣΙΑΚΑ ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΑ ΔΕΙΚΤΕΣ ΕΠΙΤΥΧΙΑΣ	ΑΝΤΙΣΤΟΙΧΑ ΔΙΔΑΚΤΕΑ ΔΕΙΚΤΕΣ ΕΠΑΡΚΕΙΑΣ
<i>Οι μαθητές και οι μαθήτριες να είναι σε θέση:</i>	<i>Οι μαθητές και οι μαθήτριες να είναι σε θέση:</i>	<i>Διδακτέα: Πληροφορίες, Έννοιες, Δεξιότητες, Στρατηγικές/Τρόπος σκέψης, Στάσεις/Αξίες</i>
Α1. Να αναπτύξουν βιωματικά και κιναισθητικά την ακουστική τους μνήμη και μουσική σκέψη (audiation) σε σχέση με τον ρυθμό και τη μελωδία.	Α1.1 Να διακρίνουν και να αποδίδουν κινητικά* τον παλμό και τα δυνατά και ασθενή μέρη του μέτρου. *Βλ. Γλωσσάρι: Παράμετροι Κίνησης	<ul style="list-style-type: none"> Έμφαση και παλμός σε απλά, σύνθετα και μικτά μέτρα (2/4, 4/4, 3/4, 6/8, 7/8)
	Α1.2 Να ανακαλούν και να εκτελούν ρυθμικά σχήματα σε διάφορα μέτρα: α. με μίμηση (με τη φωνή*, κρουστά σώματος και κρουστά) και β. νοερά (εσωτερική ακοή). *Με ουδέτερη συλλαβή π.χ. «πα»	<ul style="list-style-type: none"> Απλά ρυθμικά σχήματα ενός-δύο μέτρων σε απλά, σύνθετα και μικτά μέτρα (2/4, 4/4, 3/4, 6/8, 7/8) (βλ. Συνοπτικό Πίνακα Ρυθμικών Αξιών)
	Α1.3 Να αναγνωρίζουν τις αλλαγές στο τονικό ύψος και στην κατεύθυνση μελωδίας μέσα από ειδικά διαμορφωμένες ασκήσεις, τραγούδια και ακροάσεις.	<ul style="list-style-type: none"> Ψηλά ≠ χαμηλά Ανιούσες, κατιούσες μελωδίες (προς τα πάνω ≠ προς τα κάτω). Κατεύθυνση μελωδίας σε glissandi, βηματικές μελωδίες και αλματικές μελωδίες Ισοϋψείς μελωδίες (ίδιο ύψος)
	Α1.4 Να ανακαλούν και να εκτελούν μελωδικά στοιχεία σε διάφορα μέτρα και τονικότητες με τη χρήση ουδέτερων συλλαβών: α. με μίμηση (φωνή) και β. νοερά.	<ul style="list-style-type: none"> Απλά μελωδικά σχήματα με 3-4 νότες και σύντομες μελωδίες 1-2 μέτρων Σύντομες μελωδίες-μέρος μεγαλύτερης μελωδίας γνωστού τραγουδιού ή ακρόασης Κατιόν διάστημα 5^{ης} σε πεντατονική, μείζονα και ελάσσονα κλίμακα. Τονική στο περιβάλλον πεντατονικής, μείζονας και ελάσσονας κλίμακας.

	A1.5	Να παίζουν «με το αυτί» σε μελωδικά κρουστά και να τραγουδούν απλές μελωδίες με δοσμένη την αρχική νότα.	<ul style="list-style-type: none"> • Πιο ψηλά ≠ πιο χαμηλά • Ίδιο ύψος • Μελωδίες με δύο ή τρεις νότες
A2. Να ανταποκρίνονται ελεύθερα σε μουσική ακρόαση με ποικιλία τρόπων*. *Προτείνεται η διαθεματική προσέγγιση του Δείκτη A2.	A2.1	Να ανταποκρίνονται ελεύθερα σε μουσική ακρόαση: α) εστιάζοντας σε μουσικές έννοιες β) χωρίς να εστιάζουν σε μουσικές έννοιες.	<ul style="list-style-type: none"> • Μουσικές έννοιες Βαθμίδας 1 (βλ. Δείκτης A3) • Κίνηση-χορός, πεζός λόγος, ποίηση, θέατρο, εικαστική έκφραση
	A3. Να αναγνωρίζουν, να περιγράφουν και να συγκρίνουν μουσικές έννοιες μέσα από ακροάσεις, χρησιμοποιώντας μουσική ή άλλη συναφή ορολογία κατάλληλη για την ηλικία τους.	A3.1	Να εστιάζουν σε έννοιες ρυθμού .
		A3.1.1 Να αναγνωρίζουν και να περιγράφουν ρυθμικές έννοιες σε ακροάσεις και τραγούδια.	<ul style="list-style-type: none"> • Παλμός • Έμφαση • Ρυθμός • Παύση
		A3.1.2 Να αναγνωρίζουν ρυθμικά σχήματα 1-2 μέτρων και να τα αποδίδουν με ρυθμικές συλλαβές.	<ul style="list-style-type: none"> • Ρυθμικές αξίες: τέταρτα, όγδοα (στο πλαίσιο των μέτρων 2/4, 4/4) (βλ. Πίνακα Βαθμίδας 1, σ. 7) • Ρυθμικές συλλαβές (βλ. Συνοπτικός Πίνακας - ΓΛΩΣΣΑΡΙ)
A3.2		Να εστιάζουν σε έννοιες μελωδίας .	
		A3.2.1 Να αναγνωρίζουν τη διαφορά ρυθμού και μελωδίας.	<ul style="list-style-type: none"> • Ρυθμός ≠ Μελωδία • Όργανα τάξης που παίζουν τη μελωδία ≠ όργανα τάξης που παίζουν ρυθμό • Ρυθμική φωνή ≠ μελωδική (τραγουδιστή) φωνή • Λειτουργία πενταγράμμου και κλειδιού του ΣΟΛ
	A3.2.2 Να αναγνωρίζουν και να περιγράφουν τις αλλαγές στην κατεύθυνση μελωδίας και να συγκρίνουν	<ul style="list-style-type: none"> • Ψηλά ≠ χαμηλά • Ίδιο ≠ διαφορετικό (ύψος) 	

	δύο ή τρεις νότες με κριτήριο το τονικό ύψος.	<ul style="list-style-type: none"> Μελωδίες που ανεβαίνουν και κατεβαίνουν, ισοϋψείς μελωδίες
A3.3	Να εστιάζουν σε έννοιες μορφής .	
	A3.3.1 Να περιγράφουν με μουσικές ή άλλες συναφείς ορολογίες την αρχή, την εξέλιξη και το τέλος ακρόασης.	<ul style="list-style-type: none"> Αρχή-ενδιάμεσο μέρος-τέλος
	A3.3.2 Να αναγνωρίζουν τις επαναλήψεις και εναλλαγές των μουσικών φράσεων/μερών σε τραγούδια και μουσικές ακροάσεις (βιωματικά π.χ. με κίνηση ή εικονική σημειογραφία).	<ul style="list-style-type: none"> Επανάληψη μουσικής φράσης/μέρους Ίδιο ≠ διαφορετικό μουσικό μέρος Διμερής μορφή (AB) Τριμερής μορφή (ABA) Μορφή Ροντό (ΑΒΑΓΑ)
A3.4	Να εστιάζουν σε έννοιες χροιάς .	
	A3.4.1 Να αναγνωρίζουν και να ταξινομούν περιβαλλοντικούς ήχους και να διακρίνουν τα τρία είδη της χροιάς της ανθρώπινης φωνής.	<ul style="list-style-type: none"> Χροιές περιβαλλοντικών ήχων (φυσικοί και τεχνητοί ήχοι) Χροιά φωνής: ανδρική, παιδική, γυναικεία
	A3.4.2 Να αναγνωρίζουν, να ονομάζουν και να ταξινομούν τα όργανα τάξης ως προς τη χροιά τους και τον τρόπο παραγωγής ήχου.	<ul style="list-style-type: none"> Έγχορδα, πνευστά και κρουστά όργανα στην τάξη Μελωδικά κρουστά: π.χ. ξυλόφωνο, μεταλλόφωνο, γκλόγκενσπηλ, ραβδόφωνο, διατονικές καμπανούλες Μεμβρανόφωνα: π.χ. ταμπούρινο, τύμπανο, νταούλι Ξύλινα κρουστά: π.χ. woodblock, ξύλινο agogo, ξυλάκια ρυθμού (κλάβες) Μεταλλικά κρουστά: π.χ. κύμβαλα, δίσκος, τρίγωνο Έγχορδα: π.χ. κιθάρα, ukulele. Πνευστά: π.χ. αυλός, σφυρίχτρες, slide whistles, λαλίτσες κ.ά. απλά πνευστά
	A3.4.3 Να διακρίνουν τη χροιά πνευστών, κρουστών και εγχόρδων σε ακρόαση και να αναγνωρίζουν αντιπροσωπευτικά όργανα από τις τρεις οικογένειες οργάνων, που έχουν πρωταγωνιστικό ρόλο σε ακροάσεις.	<ul style="list-style-type: none"> Πνευστά, κρουστά, έγχορδα Πνευστά, κρουστά και έγχορδα της συμφωνικής ορχήστρας: π.χ. βιολί, κοντραμπάσο, φλάουτο, τρομπέτα, πιάνο. Πνευστά, κρουστά και έγχορδα της παραδοσιακής μουσικής (Ελλάδα και Κύπρος): π.χ. λαούτο, βιολί, πιθκιάβλι, ταμποουσιά, νταούλι.

	A3.5	Να εστιάζουν σε έννοιες υφής .	
	A3.5.1	Να διακρίνουν τη διαφορά αραιής και πυκνής υφής σε ακροάσεις φωνητικής ή ορχηστρικής μουσικής.	<ul style="list-style-type: none"> • Μία φωνή (σόλο)-πολλές φωνές (χορωδία) • Ένα όργανο (σόλο)- πολλά όργανα μαζί (ορχήστρα)
	A3.6	Να εστιάζουν σε έννοιες έκφρασης .	
	A3.6.1	Να διακρίνουν εμφανείς αλλαγές στα σημεία δυναμικής σε ακροάσεις.	<ul style="list-style-type: none"> • Δυνατά, απαλά (<i>forte, piano</i>) • Σταδιακά πιο δυνατά, σταδιακά πιο απαλά, (<i>crescendo, diminuendo</i>) (βιωματικά)
	A3.6.2	Να αναγνωρίζουν αλλαγές στην ταχύτητα σε ακροάσεις.	<ul style="list-style-type: none"> • Γρήγορα ≠ αργά • Σταδιακά πιο γρήγορα, σταδιακά πιο αργά (<i>accelerando, ritardando</i>) (βιωματικά)
	A3.6.3	Να αναγνωρίζουν αλλαγές στην άρθρωση σε ακροάσεις.	<ul style="list-style-type: none"> • Κοφτοί και δεμένοι ήχοι (<i>staccato, legato</i>) (βιωματικά)
	A3.6.4	Να φαντάζονται και να περιγράφουν πώς αναμένουν να ακούγεται ένα μουσικό κομμάτι με συγκεκριμένο τίτλο ή θέμα.	<ul style="list-style-type: none"> • Χαρούμενο-λυπημένο • Γρήγορο-αργό • Δυνατά- απαλά • Κοφτοί- δεμένοι ήχοι • Χροιές μουσικών οργάνων/φωνών
A4. Να περιγράφουν, να διακρίνουν, να αξιολογούν και να σχολιάζουν ακροάσεις.	A4.1	Να διακρίνουν και να περιγράφουν ακροάσεις από διαφορετικά είδη και πολιτισμούς και να αναγνωρίζουν διαφορετικές λειτουργίες της μουσικής στη καθημερινή ζωή των ανθρώπων.	<ul style="list-style-type: none"> • Ρεπερτόριο μουσικών ακροάσεων από διαφορετικούς μουσικούς πολιτισμούς και το πολιτισμικό συγκείμενό τους • Κυπριακή και Ελληνική παραδοσιακή μουσική • Διάφορα είδη μουσικής: π.χ. <i>παραδοσιακή μουσική, μοντέρνα μουσική, κλασική μουσική</i> • Λειτουργίες της μουσικής: π.χ. <i>μουσική για διασκέδαση, μουσική για χαλάρωση, νανούρισμα, παιχνιδοτράγουδο</i> • Σεβασμός στη μουσική κουλτούρα άλλων λαών
	A4.2	Να αναγνωρίζουν τα βασικά χαρακτηριστικά του <i>τραγουδιού</i> και της <i>ορχηστρικής μουσικής</i> .	<ul style="list-style-type: none"> • Φωνή, τραγούδι, τραγουδιστής/τρια, χορωδία • Συνθέτης, στιχουργός • Ορχήστρα (ως σύνολο οργάνων)

A5. Να επιδεικνύουν δεξιότητες καλού ακροατή.	A5.1	Να παρακολουθούν με προσοχή και να συμπεριφέρονται ανάλογα με την περίπτωση και το είδος του μουσικού δρώμενου.	<ul style="list-style-type: none"> • Έλεγχος σώματος και συμπεριφοράς. • Χειροκρότημα (πότε; πώς; πόσο; πότε σταματώ;) • Διαφορετικές περιστάσεις μουσικής επικοινωνίας (στην τάξη, στο σχολείο, σε χώρο συναυλίας εκτός σχολείου)
A6. Να συνδέουν ακουστικά με οπτικά ερεθίσματα συμβατικής και μη-συμβατικής σημειογραφίας.	A6.1	Να συνδέουν ήχους με σύμβολα κατόπιν συμφωνίας και να ακολουθούν απλούς χάρτες ακρόασης.	<ul style="list-style-type: none"> • Σύμβολο/εικόνα = ένας ήχος • Σύμβολο/εικόνα = σειρά ήχων • Σύμβολο/εικόνα = μέρος μουσικού έργου • Σύνδεση συμβόλων με μουσικές έννοιες (βλ. Δείκτη Α3) <ul style="list-style-type: none"> • Χάρτες ακρόασης (αλληλουχία συμβόλων)
	A6.2	Να αποκωδικοποιούν απλά ρυθμικά σχήματα που ακούνε και να τα καταγράφουν με συμβατική σημειογραφία.	<ul style="list-style-type: none"> • Ρυθμικές αξίες: τέταρτα, όγδοα • Γραφή ρυθμικών αξιών: τέταρτα και όγδοα* <p>(*Στα αρχικά στάδια προτείνεται η χρήση των ρυθμικών αξιών σε καρτέλες αντί με γραπτή καταγραφή.)</p>

ΒΑΘΜΙΔΑ 1**Σημείωση:** Οι ρυθμικές συλλαβές που φαίνονται στον πίνακα αφορούν στον Δείκτη Α3.1.2Τα παιδιά θα πρέπει να έχουν ακουστικές εμπειρίες ρυθμικών σχημάτων και ρυθμικών φράσεων που περιλαμβάνουν όλες τις ρυθμικές αξίες και συνδυασμούς που φαίνονται στον ΣΥΝΟΠΤΙΚΟ ΠΙΝΑΚΑ ΡΥΘΜΙΚΩΝ ΑΞΙΩΝ (βλ. Γλωσσάρι)

Αξίες και παύσεις	Συστήματα ρυθμικών συλλαβών		
	<i>Kodály</i>	<i>Gordon</i>	<i>Orff</i> <i>Ο Orff προτείνει τη χρήση του λόγου. Τα πιο κάτω είναι ενδεικτικά παραδείγματα από την ελληνική γλώσσα.</i>
Τέταροτο 	 Ta	 Du	 Πού;
Όγδοα ti ti	 ti ti	 Du de	 μή-λο

ΕΚΤΕΛΕΣΗ (ΦΩΝΗ)

ΒΑΘΜΙΔΑ 1 (Α' - Β' Δημοτικού)

ΜΑΘΗΣΙΑΚΑ ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΑ ΔΕΙΚΤΕΣ ΕΠΙΤΥΧΙΑΣ	ΜΑΘΗΣΙΑΚΑ ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΑ ΔΕΙΚΤΕΣ ΕΠΙΤΥΧΙΑΣ	ΑΝΤΙΣΤΟΙΧΑ ΔΙΔΑΚΤΕΑ ΔΕΙΚΤΕΣ ΕΠΑΡΚΕΙΑΣ
<i>Οι μαθητές και οι μαθήτριες να είναι σε θέση:</i>	<i>Οι μαθητές και οι μαθήτριες να είναι σε θέση:</i>	<i>Διδακτέα: Πληροφορίες, Έννοιες, Δεξιότητες, Στρατηγικές/Τρόπος σκέψης, Στάσεις/Αξίες</i>
ΕΦ1. Να τραγουδούν ορθά, ατομικά και σε ομάδες, ποικίλο ρεπερτόριο τραγουδιών.	ΕΦ1.1 Να διαχωρίζουν και να χρησιμοποιούν τη φωνή ομιλίας, τη ρυθμική φωνή (chanting) και τη μελωδική φωνή (φωνή τραγουδιού).	<ul style="list-style-type: none"> • Φωνή ομιλίας ≠ ρυθμική φωνή (chanting) ≠ μελωδική φωνή (φωνή τραγουδιού) • Συνειδητές εναλλαγές ρυθμικής (chanting) και μελωδικής φωνής • Εύρος φωνής: χαμηλή φωνή, μεσαία φωνή, ψηλή φωνή • Μη-συμβατικοί τρόποι χρήσης της φωνής (π.χ. ψίθυροι, κραυγές, γλιστρήματα, ήχοι ζώων κ.λπ.) • Μελωδίες χωρίς λόγια σε ουδέτερες συλλαβές • Ρυθμικά σχήματα σε ουδέτερες συλλαβές
	ΕΦ1.2 Να προετοιμάζουν το σώμα και τη φωνή τους για τραγούδι μέσα από παιγνιώδεις δραστηριότητες.	<ul style="list-style-type: none"> • Στάση σώματος για τραγούδι • Χαλάρωση/ενεργοποίηση σώματος: χέρια, πόδια, αυχένιας • Προετοιμασία προσώπου: χαλάρωση μάσκας προσώπου • Ενεργοποίηση διαφράγματος • Ζέσταμα φωνής
	ΕΦ1.3 Να τραγουδούν επιλεγμένο ρεπερτόριο με ρυθμική ακρίβεια.	<ul style="list-style-type: none"> • Ρυθμικά σχήματα που περιέχονται σε τραγούδια • Ρυθμός λόγου τραγουδιών
	ΕΦ1.4 Να τραγουδούν επιλεγμένο ρεπερτόριο με μελωδική ακρίβεια.	<ul style="list-style-type: none"> • Μελωδικά σχήματα και μικρές φράσεις με δύο ή τρεις νότες σε διαφορετικές τονικότητες (π.χ. σολ-μι, λα-σολ-μι, μι-ρε-ντο) (βλ. Γλωσσάρι- «Κινητό ΝΤΟ») • Μελωδικά σχήματα με την τονική τριάδα της μείζονας (π.χ. ντο-μι-σολ, ρε-φα#-λα κ.λπ.) • Τονική (με μίμηση) • Ισοΰψείς μελωδίες • Τεσσιτούρα και εύρος φωνής βαθμίδας:

			 <p>σε τραγούδια και μελωδίες</p>
	ΕΦ1.5	Να τραγουδούν επιλεγμένο ρεπερτόριο εκφραστικά και με αίσθηση των φράσεων.	<ul style="list-style-type: none"> • Δυναμική: απαλά ≠ δυνατά (forte ≠ piano) • Ταχύτητα: Αργά ≠ Γρήγορα • Αναπνοές σε μικρές φράσεις με βάση το νοηματικό και μουσικό περιεχόμενο
	ΕΦ1.6	Να εκφέρουν σωστά τον λόγο σε τραγούδι.	<ul style="list-style-type: none"> • Εκφορά λέξεων
	ΕΦ1.7	Να τραγουδούν με επίγνωση του συγκεκριμένου των τραγουδιών.	<ul style="list-style-type: none"> • Συγκείμενο τραγουδιών (χώρα προέλευσης, είδος και λειτουργία): π.χ. -Τραγούδια για διασκέδαση -Ύμνοι της εκκλησίας -Νανουρίσματα -Εθνικά και επετειακά τραγούδια -Τραγούδια για το περιβάλλον
	ΕΦ1.8	Να σέβονται και να αποδέχονται τη μοναδικότητα της κάθε φωνής και να φροντίζουν για την υγεία της φωνής τους.	<ul style="list-style-type: none"> • Η ατομική φωνή και η φωνή των άλλων παιδιών ως διαφορετική και βελτιώσιμη • Ένταση της φωνής στην τάξη και στην αυλή • Υγεία της φωνής (π.χ. ενυδάτωση φωνής, σχέση διατροφής και υγείας της φωνής)
ΕΦ2. Να τραγουδούν με επίγνωση του ρόλου τους στο φωνητικό σύνολο.	ΕΦ2.1	Να τραγουδούν μαζί με άλλους στην τάξη και σε φιλικά ακροατήρια στο σχολείο τους, ακολουθώντας οδηγίες μαέστρου.	<ul style="list-style-type: none"> • Ρόλος μαέστρου • Οπτική επαφή με τον μαέστρο • Προσυμφωνημένος κώδικας επικοινωνίας με μαέστρο- Οδηγίες μαέστρου: -ξεκινώ ≠ σταματώ -απαλά ≠ δυνατά -γρήγορα ≠ αργά -θέση δυνατού μέρους του μέτρου • Συντονισμένη αναπνοή στην αρχή τραγουδιού ή φράσης και συντονισμένο κλείσιμο

ΕΦ3. Να αξιολογούν την πρόοδο στις φωνητικές τους δεξιότητες.	ΕΦ3.1	Να αξιολογούν τη φωνητική εκτέλεση των ιδίων και τρίτων και να προβαίνουν σε βελτιωτικές προσπάθειες.	<ul style="list-style-type: none"> • Κριτήρια αξιολόγησης φωνητικής εκτέλεσης (π.χ. ένταση, συγχρονισμός)
ΕΦ4. Να εκτελούν με τη φωνή διαβάζοντας/ αποκωδικοποιώντας σημειογραφία.	ΕΦ4.1	Να αποκωδικοποιούν και να εκτελούν με τη φωνή σύστημα μη-συμβατικών συμβόλων.	<ul style="list-style-type: none"> • Μη-συμβατικά σύμβολα που σχετίζονται με το ύψος (ψηλά-χαμηλά), την κατεύθυνση της φωνής (προς τα πάνω-προς τα κάτω), τη διάρκεια (σύντομοι-διαρκείς ήχοι) και την άρθρωση (κοφτοί-δεμένοι ήχοι) • Μη-συμβατική σημειογραφία με μελωδική κίνηση (βηματική κίνηση, ισοϋψής κίνηση, τρίτες, τονική τριάδα) σε δίγραμμο πεντάγραμμο • Χειρομορφές Kodály-Curwen: λα, σολ, μι, ντο (στο κινητό ΝΤΟ) (βλ. Γλωσσάρι «Κινητό ΝΤΟ» και «Χειρομορφές Kodály-Curwen/Kodály-Curwen hand signs»)
	ΕΦ4.2	Να αποκωδικοποιούν και να εκτελούν με τη φωνή σύστημα συμβόλων της συμβατικής σημειογραφίας που εστιάζει στο τονικό ύψος και στον ρυθμό.	<ul style="list-style-type: none"> • Πεντάγραμμο και λειτουργία του σε σχέση με τη μελωδία • Κλειδί του ΣΟΛ και η λειτουργία του σε σχέση με τη μελωδία • Συμβατικές παρτιτούρες με μελωδικά σχήματα και μέρη γνωστών τραγουδιών με δύο ή τρεις νότες, χωρίς στοιχεία ρυθμού • Συμβατικές παρτιτούρες με μέρη γνωστών τραγουδιών/παιχνιδοτραγουδιών με τις νότες σολ-μι-λα, με στοιχεία ρυθμού • Ρυθμικές αξίες (τέταρτα, όγδοα, μισά, παύση τετάρτου) • Νότες σολ, μι, λα (από την Ντο πεντατονική)

ΕΚΤΕΛΕΣΗ (ΟΡΓΑΝΑ)

ΒΑΘΜΙΔΑ 1 (Α΄ - Β΄ Δημοτικού)

ΜΑΘΗΣΙΑΚΑ ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΑ ΔΕΙΚΤΕΣ ΕΠΙΤΥΧΙΑΣ	ΜΑΘΗΣΙΑΚΑ ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΑ ΔΕΙΚΤΕΣ ΕΠΙΤΥΧΙΑΣ	ΑΝΤΙΣΤΟΙΧΑ ΔΙΔΑΚΤΕΑ ΔΕΙΚΤΕΣ ΕΠΑΡΚΕΙΑΣ
<i>Οι μαθητές και οι μαθήτριες να είναι σε θέση:</i>	<i>Οι μαθητές και οι μαθήτριες να είναι σε θέση:</i>	<i>Διδακτέα: Πληροφορίες, Έννοιες, Δεξιότητες, Στρατηγικές/Τρόπος σκέψης, Στάσεις/Αξίες</i>
ΕΟ1. Να παίζουν ήχους, απλούς ρυθμούς και μελωδίες επιδεικνύοντας ικανότητες σε βασικές τεχνικές εκτέλεσης, έλεγχο της ποιότητας του παραγόμενου ήχου και προσεκτικό χειρισμό του μουσικού εξοπλισμού.	ΕΟ1.1	Να πειραματίζονται με, και να μιμούνται ήχους που παράγονται με το σώμα.
	ΕΟ1.2	Να επιδεικνύουν δεξιότητες σε βασικές τεχνικές εκτέλεσης και στον έλεγχο της ποιότητας του παραγόμενου ήχου, σε <i>κρουστά όργανα ακαθόριστου ύψους</i> .
	ΕΟ1.3	Να επιδεικνύουν δεξιότητες σε βασικές τεχνικές εκτέλεσης και στον έλεγχο της
		<ul style="list-style-type: none"> • Κρουστά σώματος: χέρια, γόνατα, πόδια, κορμός, στόμα • Παλαμάκια (clap), κτύπημα στα γόνατα (ratchen), κτύπημα με το πόδι (stump)
		<ul style="list-style-type: none"> • Αντικείμενα του άμεσου περιβάλλοντος για παραγωγή ήχου με τις δράσεις: «κτύπημα», «κούνημα», «τρίψιμο», «μετατόπιση», «φύσημα», «τράβηγμα» • Μουσικά όργανα για παραγωγή ήχου με τις δράσεις: «κτύπημα», «κούνημα», «τρίψιμο», «μετατόπιση», «φύσημα», «τράβηγμα»: ξυλάκια ρυθμού, μαράκα, αυγά μαράκες, γκουίρο, μικρά και μεγάλα τύμπανα, μικρά και μεγάλα κύμβαλα, κοκιρίκο, βροχοποιός, τύμπανο ωκεανού, κασετίνα ρυθμού, τρίγωνο, δίτονο μεταλλικό και ξύλινο αγκόγκο, σιέκερε, chimes καμπανούλες, κυλινδρικό ξυλόφωνο, sand blocks, αυτοσχέδια κρουστά • Σκληρός επικρουστήρας σε κασετίνες ρυθμού και αγκόγκο • Επικρουστήρας σε όργανα τύπου γκουίρο («ξύστρες») • Μαλακός επικρουστήρας σε μεμβρανόφωνα (π.χ. τύμπανα χειρός και μεγάλα τύμπανα), με το ένα χέρι • Μαλακοί επικρουστήρες σε μεμβρανόφωνα, με εναλλαγές των χεριών • Εκτέλεση με την παλάμη σε μεμβρανόφωνα (π.χ. ταμπουρίνο, ντζέμπε, τουμπελέκι) • Βασική τεχνική «τρίψιμο» (σε γκουίρο, sandblocks κ.λπ.) με επικρουστήρα ή χωρίς • Βασική τεχνική «κούνημα» (σε μαράκες, αυγά μαράκες κ.λπ.) • Βασική τεχνική «κτύπημα» (σε ξυλάκια ρυθμού) • Βασική τεχνική «μετατόπιση δεξιά-αριστερά» (σε κοκιρίκο, τύμπανο ωκεανού, βροχοποιό κ.λπ.)
		<ul style="list-style-type: none"> • Κτύπημα με παλάμη/πίεση/κούνημα διατονικής καμπανούλας • Ραβδόφωνα, γκλόγκενσπηλ, μεταλλόφωνα, ξυλόφωνα

		ποιότητας του παραγόμενου ήχου, σε κρουστά όργανα καθορισμένου ύψους.	<ul style="list-style-type: none"> - Ένας επικρουστήρας: με το ένα χέρι, χαλαρό και ελαστικό κτύπημα στο κέντρο της ράβδου - Δύο επικρουστήρες: εναλλαγή χεριών για κτύπημα στο κέντρο της ράβδου - Δύο επικρουστήρες: δύο χέρια μαζί ταυτόχρονα, σε μπορντούν ή άλλη συνήχηση • Απλές μελωδίες μικρής έκτασης με βηματική και περιορισμένη αλματική κίνηση, με έναν ή δύο επικρουστήρες
	EO1.4	Να επιδεικνύουν ικανότητες σε βασικές τεχνικές εκτέλεσης και στον έλεγχο της ποιότητας του παραγόμενου ήχου, σε πνευστά όργανα.	<ul style="list-style-type: none"> • Κοφτοί και συνεχόμενοι ήχοι σε πνευστά παιχνίδια (φυσούνες, τσαμπούνες) και σφυρίχτρες (σφυρίχτρες γηπέδου, slide whistles) • Παραγωγή ήχου στον σοπράνο αυλό με τεχνική (τοποθέτηση γλώσσας πίσω από τα δόντια με έλεγχο της έντασης και ροής του αέρα -σύντομοι και διαρκείς ήχοι) • Κράτημα σοπράνο αυλού (αριστερό χέρι πάνω, δεξι χέρι στη θέση στήριξης, επιστόμιο στη σωστή θέση στο στόμα, σοπράνο αυλός μπροστά από το στήθος, ώμοι και παλάμη χαλαρά) • Δακτυλισμοί αυλού ΣΙ, ΛΑ, ΣΟΛ (Β΄ τάξη) • Συνδυασμοί δακτυλισμών ΣΙ, ΛΑ, ΣΟΛ, με βηματική και αλματική κίνηση, σε ασκήσεις και κομμάτια για τον σοπράνο αυλό
	EO1.5	Να επιδεικνύουν ικανότητες σε βασικές τεχνικές εκτέλεσης και στον έλεγχο της ποιότητας του παραγόμενου ήχου, σε έγχορδα όργανα.	<ul style="list-style-type: none"> • Τράβηγμα χορδών σε έγχορδα τοποθετημένα οριζόντια (στα θρανία), με τον δείκτη • «Πέρασμα» (strumming) όλων των δακτύλων πάνω από δύο ή περισσότερες χορδές σε έγχορδα τοποθετημένα οριζόντια στα θρανία (π.χ. κιθάρα) • Κράτημα ukulele και πέρασμα δακτύλων σε ανοικτές χορδές
	EO1.6	Να χειρίζονται με προσοχή τον μουσικό εξοπλισμό και να τον διατηρούν σε καλή κατάσταση.	<ul style="list-style-type: none"> • Σωστή χρήση των οργάνων • Σωστή φύλαξη και μεταφορά οργάνων • Κατάλληλη φροντίδα και καθαριότητα ατομικών μουσικών οργάνων
EO2. Να εκτελούν με μουσικά όργανα τάξης* ενορχηστρώσεις συνοδεύοντας ρίμες, απλά τραγούδια και ορχηστρική μουσική με επίγνωση του ακροατηρίου και του ρόλου	EO2.1	Να εκτελούν απλές ενορχηστρώσεις σε ρίμες, τραγούδια και μελωδίες, μέχρι τρία στρώματα.	<ul style="list-style-type: none"> • Συγχρονισμός • Ενορχήστρωση με δύο μέχρι τρία στοιχεία από τα πιο κάτω: <ul style="list-style-type: none"> - Έμφαση - Παλμός - Μικρότερες ίσες αξίες στο μέτρο (μικροκτύπος) - Απλά ρυθμικά οστινάτι - Απλά μελωδικά οστινάτι με μία-δύο νότες - Μπορντούν χωρίς αλλαγή

<p>τους στο ορχηστρικό σύνολο.</p> <p>*βλ. ΕΟ1</p>	ΕΟ2.2	<p>Να εκτελούν μαζί με άλλους στην τάξη και σε φιλικά ακροατήρια με επίγνωση του ρόλου του μαέστρου και του ρόλου τους στο ορχηστρικό σύνολο.</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Συγχρονισμός στην εκτέλεση (σταθερό τέμπο, αρχή-τέλος μαζί) • Οπτική και ακουστική επικοινωνία • Έλεγχος έντασης • Αυτοπειθαρχία, αυτοέλεγχος, αυτονομία
<p>ΕΟ3. Να αξιολογούν τις εκτελέσεις τους.</p>	ΕΟ3.1	<p>Να σχολιάζουν κριτικά δικές τους εκτελέσεις, χρησιμοποιώντας δοσμένα κριτήρια και κάνοντας εισηγήσεις βελτίωσης.</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Λεξιλόγιο κριτικού σχολιασμού και βελτίωσης (σχετικά με την ποιότητα ήχου, τον συντονισμό, την ακρίβεια κ.λπ.)
<p>ΕΟ4. Να εκτελούν σε όργανα τάξης* απλές μελωδίες, τραγούδια και ρυθμούς διαβάζοντας/αποκωδικοποιώντας σημειογραφία.</p> <p>*βλ. ΕΟ1</p>	ΕΟ4.1	<p>Να εκτελούν αποκωδικοποιώντας μη-συμβατική σημειογραφία με συντονισμό χεριού-ματιού.</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Γραφική παρτιτούρα • Γραφικές παρτιτούρες με καθορισμένη αντιστοιχία συμβόλων με τις μουσικές έννοιες: <ul style="list-style-type: none"> -Διάρκεια -Ένταση -Ύψος (τυχαίο/καθορισμένο) -Χροιά • Μη-συμβατικές παρτιτούρες σε δύο στρώματα (εκτέλεση με οδηγό-χρονομέτρη πάνω από όλα τα στρώματα)
	ΕΟ4.2	<p>Να εκτελούν διαβάζοντας συμβατική σημειογραφία με συντονισμό χεριού-ματιού από αριστερά προς τα δεξιά.</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Παρτιτούρα • Ρυθμικές αξίες: τέταρτα, όγδοα, μισά, παύση τετάρτου (σε μέτρα: 2/4, 4/4) • Ρυθμικά σχήματα • Πεντάγραμμο • Κλειδί του ΣΟΛ • Νότες: ΛΑ-ΣΟΛ-ΜΙ (κρουστά καθορισμένου τονικού ύψους) και ΣΙ-ΛΑ-ΣΟΛ (Αυλός- Β΄ τάξη) με όλες τις ρυθμικές αξίες της βαθμίδας (Βλ. Ακρόαση) • Σημεία δυναμικής: p, f • Σημεία επανάληψης
	ΕΟ4.3	<p>Να γράφουν στοιχεία συμβατικής σημειογραφίας.</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Ρυθμός: αξίες τετάρτων, ογδών και μισών και παύσης τετάρτου • Μελωδία: αξίες τετάρτων, ογδών και μισών σε γραμμές και διαστήματα με τις νότες ΣΟΛ-ΜΙ • Κλειδί του ΣΟΛ με οδηγό γραφής

ΑΥΤΟΣΧΕΔΙΑΣΜΟΣ-ΣΥΝΘΕΣΗ

ΒΑΘΜΙΔΑ 1 (Α' - Β' Δημοτικού)

ΜΑΘΗΣΙΑΚΑ ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΑ ΔΕΙΚΤΕΣ ΕΠΙΤΥΧΙΑΣ	ΜΑΘΗΣΙΑΚΑ ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΑ ΔΕΙΚΤΕΣ ΕΠΙΤΥΧΙΑΣ	ΑΝΤΙΣΤΟΙΧΑ ΔΙΔΑΚΤΕΑ ΔΕΙΚΤΕΣ ΕΠΑΡΚΕΙΑΣ
<i>Οι μαθητές και οι μαθήτριες να είναι σε θέση:</i>	<i>Οι μαθητές και οι μαθήτριες να είναι σε θέση:</i>	<i>Διδακτέα: Πληροφορίες, Έννοιες, Δεξιότητες, Στρατηγικές/Τρόπος σκέψης, Στάσεις/Αξίες</i>
ΑΣ1. Να πειραματίζονται με τον ήχο μέσα από πολυαισθητηριακές εμπειρίες.	ΑΣ1.1 ΑΣ1.1.1 Να πειραματίζονται και να ανακαλύπτουν διάφορους ήχους που παράγουν τα ηχογόνα αντικείμενα, η φωνή, το σώμα και τα μουσικά όργανα.	<ul style="list-style-type: none"> • Ηχητικές δυνατότητες αντικειμένων της τάξης και του ευρύτερου περιβάλλοντος • Ήχοι που παράγονται με τη φωνή (μη-συμβατικοί τρόποι χρήσης της φωνής: ψίθυροι, κραυγές, γλιστρήματα, ήχοι ζώων κ.λπ.) και με τη στοματική κοιλότητα • Ήχοι που παράγονται με το σώμα (κρουστά σώματος) • Ηχητικές δυνατότητες των οργάνων τάξης (μελωδικών και ρυθμικών)
	ΑΣ1.1.2 Να προβλέπουν νοερά το ηχητικό αποτέλεσμα.	<ul style="list-style-type: none"> • Σχέση υλικών με τον παραγόμενο ήχο • Χροιά, ένταση και ύψος
ΑΣ2. Να αυτοσχεδιάζουν μουσική ατομικά και ομαδικά με τη φωνή, κρουστά σώματος, ηχογόνα αντικείμενα και μουσικά όργανα.	ΑΣ2.1 Να αυτοσχεδιάζουν εστιάζοντας σε ρυθμικές, μελωδικές, εκφραστικές και μορφολογικές έννοιες.	<ul style="list-style-type: none"> • Μουσικές έννοιες Βαθμίδας 1 (βλ. Δείκτης Επιτυχίας ΑΚΡΟΑΣΗΣ Α3) • Διαδικασίες αποκλίνουσας σκέψης: <ul style="list-style-type: none"> ο μίμηση ο επανάληψη ο συνδυασμός ο δόμηση-αποδόμηση
	ΑΣ2.2 Να αυτοσχεδιάζουν μικρής έκτασης ρυθμικά και μελωδικά σχήματα.	<ul style="list-style-type: none"> • Μουσικές «απαντήσεις» σε «ερωτήσεις»: <ul style="list-style-type: none"> ο Στα μέτρα 2/4, 4/4 ο Με τις νότες σολ-μι, λα-σολ-μι (σε κινητό Ντο- Βλ. Γλωσσάρι) με τη φωνή ο Με τις νότες μι-σολ-λα σε μελωδικά κρουστά καθορισμένου ύψους.
	ΑΣ2.3 Να αυτοσχεδιάζουν ήχους ελεύθερα και παίρνοντας δημιουργικά ρίσκα, για να αποδώσουν ένα εξωμουσικό ερέθισμα	<ul style="list-style-type: none"> • Μουσικές έννοιες Βαθμίδας 1 (βλ. Δείκτης Επιτυχίας ΑΚΡΟΑΣΗΣ Α3) • Διαδικασίες αποκλίνουσας σκέψης (βλ. ΑΣ2.1)

		(θέμα, ιστορία, χαρακτήρας, κίνηση, συναίσθημα, γραφική παρτιτούρα, σύντομο/η βίντεο/ταινία, λόγος, ποίημα, σίχτοι)	
ΑΣ3. Να συνθέτουν μουσική ατομικά και ομαδικά, με τη φωνή, κρουστά σώματος, ηχογόνα αντικείμενα και μουσικά όργανα.	ΑΣ3.1	Να επιλέγουν και να οργανώνουν ήχους με πρωτότυπους τρόπους για να συνθέσουν μουσική με βάση: α. μουσικό ερέθισμα (μουσικές έννοιες) β. εξωμουσικό ερέθισμα χρησιμοποιώντας διαδικασίες αποκλίνουσας σκέψης.	<ul style="list-style-type: none"> • Μουσικό ερέθισμα (Βλ. Μουσικές έννοιες Βαθμίδας 1, Δείκτης Επιτυχίας ΑΚΡΟΑΣΗΣ Α3) • Εξωμουσικό ερέθισμα (θέμα, εικόνα, χαρακτήρας, ιστορία, κίνηση, συναίσθημα, γραφική παρτιτούρα, σύντομο/η βίντεο/ταινία, λόγος, ποίημα και σίχτοι) • Διαδικασίες αποκλίνουσας σκέψης (Βλ. Δείκτης ΑΣ2.1) • Διαδικασίες οργάνωσης και βοηθήματα μνήμης: <ul style="list-style-type: none"> ο Συμπλήρωση απλών διαγραμμάτων ο Σημειώσεις με λέξεις και εικονικά σύμβολα • Δοκιμή (Πρόβα)
	ΑΣ3.2	Να τεκμηριώνουν, να αναπαριστούν και να καταγράφουν τις μουσικές δημιουργίες τους με μη-συμβατική ή/και με συμβατική σημειογραφία, με σκοπό την επανεκτέλεση από τους ίδιους ή από άλλους.	<ul style="list-style-type: none"> • Σύμβολα διάρκειας • Σύμβολα ύψους • Σύμβολα χροιάς • Συμβατικά σύμβολα έντασης: <i>p</i>, <i>f</i> • Απλή γραφική παρτιτούρα • Συμβατικά σύμβολα ρυθμού: τέταρτα, όγδοα
ΑΣ4. Να συνεργάζονται αποτελεσματικά κατά τον μουσικό αυτοσχεδιασμό και τη σύνθεση.	ΑΣ4.1	Να οργανώνονται και να οργανώνουν το περιβάλλον μάθησης ως προετοιμασία για την ομαδική εργασία.	<ul style="list-style-type: none"> • Αθόρυβη μετακίνηση και οργάνωση σε ομάδες • Διαχείριση επιπέδου θορύβου από τις φωνές και τα μουσικά όργανα • Κανόνες • Ανάλυση ρόλων
	ΑΣ4.2	Να κατανοούν τον στόχο της δημιουργικής εργασίας και να διασφαλίζουν την κατανόησή του από όλα τα μέλη της ομάδας.	<ul style="list-style-type: none"> • Έλεγχος κατανόησης οδηγιών από τα μέλη της ομάδας • Αλληλοδιδασκτικές διαδικασίες

	AΣ4.3	Να συνεργάζονται για την επίτευξη του στόχου της δημιουργικής τους εργασίας.	<ul style="list-style-type: none"> • Έκφραση διαφωνίας με επιχειρήματα και χωρίς αρνητική κριτική • Επέκταση ιδεών των μελών της ομάδας • Ενσωμάτωση ιδεών σε μία κοινή θέση και λήψη αποφάσεων • Έλεγχος της εργασίας και του αποτελέσματος σε σχέση με τις οδηγίες
AΣ5. Να παρουσιάζουν, να αναστοχάζονται γύρω από τις δημιουργικές τους εργασίες, να τις αξιολογούν και να τις βελτιώνουν.	AΣ5.1	Να παρουσιάζουν και να αναστοχάζονται γύρω από τις δημιουργικές τους εργασίες.	<ul style="list-style-type: none"> • Δεξιότητες παρουσίασης <ul style="list-style-type: none"> ○ Οπτική επικοινωνία ○ Αυτοέλεγχος ○ Αυτοπεποίθηση • Περιγραφή • Απλά διαγράμματα και συμπλήρωση αναστοχαστικών προτάσεων
	AΣ5.2	Να σχολιάζουν κριτικά, να αξιολογούν και να βελτιώνουν τις δημιουργικές τους εργασίες.	<ul style="list-style-type: none"> • Κριτήρια αυτοαξιολόγησης και ετεροαξιολόγησης που αφορούν στα: <ul style="list-style-type: none"> ○ Μουσικό περιεχόμενο (μουσικά στοιχεία) (Βλ. Έννοιες Βαθμίδας 1-Δείκτης Α3) ○ Διαχείριση χρόνου ○ Δεξιότητες συνεργασίας (Βλ. ΑΣ4) • Τελειοποίηση βάσει κριτηρίων • Εργαλεία αυτοαξιολόγησης και ετεροαξιολόγησης (π.χ. checklists, ηχογράφηση, βιντεογράφηση)

ΑΚΡΟΑΣΗ

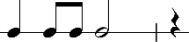
ΒΑΘΜΙΔΑ 2 (Γ' - Δ' Δημοτικού)

ΜΑΘΗΣΙΑΚΑ ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΑ ΔΕΙΚΤΕΣ ΕΠΙΤΥΧΙΑΣ	ΜΑΘΗΣΙΑΚΑ ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΑ ΔΕΙΚΤΕΣ ΕΠΙΤΥΧΙΑΣ	ΑΝΤΙΣΤΟΙΧΑ ΔΙΔΑΚΤΕΑ ΔΕΙΚΤΕΣ ΕΠΑΡΚΕΙΑΣ
<i>Οι μαθητές και οι μαθήτριες να είναι σε θέση:</i>	<i>Οι μαθητές και οι μαθήτριες να είναι σε θέση:</i>	<i>Διδακτέα: Πληροφορίες, Έννοιες, Δεξιότητες, Στρατηγικές/Τρόπος σκέψης, Στάσεις/Αξίες</i>
A1. Να αναπτύξουν βιωματικά και κιναισθητικά την ακουστική τους μνήμη και μουσική σκέψη (audiation) σε σχέση με τον ρυθμό και τη μελωδία.	A1.1 Να διακρίνουν και να αποδίδουν κινητικά* τον παλμό και τα δυνατά και ασθενή μέρη του μέτρου. *βλ. Γλωσσάρι: Παράμετροι Κίνησης	<ul style="list-style-type: none"> Έμφαση και παλμός σε απλά, σύνθετα και μικτά μέτρα (2/4, 4/4, 3/4, 6/8, 7/8, 5/8) Παλμός και μικρότερες ίσες ρυθμικές αξίες στο μέτρο (μακροκτύπος-μικροκτύπος) Μετρική αλλαγή
	A1.2 Να ανακαλούν και να εκτελούν ρυθμικά σχήματα σε διάφορα μέτρα: α. με μίμηση (με τη φωνή*, κρουστά σώματος και κρουστά) και β. νοερά (Εσωτερική ακοή) *Με ουδέτερη συλλαβή π.χ. «πα»	<ul style="list-style-type: none"> Ρυθμικά σχήματα ενός μέχρι δύο μέτρων σε απλά, σύνθετα και μικτά μέτρα (2/4, 4/4, 3/4, 6/8, 7/8, 5/8) (βλ. Συνοπτικό Πίνακα Ρυθμικών Αξιών)
	A1.3 Να αναγνωρίζουν τις αλλαγές στο τονικό ύψος και στην κατεύθυνση μελωδίας μέσα από ειδικά διαμορφωμένες ασκήσεις, τραγούδια και ακροάσεις.	<ul style="list-style-type: none"> Ψηλά ≠ χαμηλά Ανιούσες, κατιούσες μελωδίες (προς τα πάνω ≠ προς τα κάτω). Κατεύθυνση μελωδίας σε glissandi, βηματικές μελωδίες και αλματικές μελωδίες Ισοψείς μελωδίες (ίδιο ύψος) Μικρά ≠ μεγάλα διαστήματα (βήματα και άλματα)
	A1.4 Να ανακαλούν και να εκτελούν μελωδικά στοιχεία σε διάφορα μέτρα και τονικότητες με τη χρήση ουδέτερων συλλαβών: α. με μίμηση (φωνή) και	<ul style="list-style-type: none"> Μελωδικά σχήματα μέτριας δυσκολίας με 3-4 νότες και σύντομες μελωδίες 2 μέτρων Σύντομες μελωδίες-μέρος μεγαλύτερης μελωδίας γνωστού τραγουδιού ή ακρόασης Βηματικές και αλματικές μελωδίες προς τα πάνω και προς τα κάτω σε

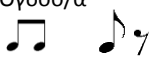

		β. νοερά.	<ul style="list-style-type: none"> πεντατονικές, μείζονες και ελάσσονες κλίμακες • Τονική στο περιβάλλον της πεντατονικής, μείζονας και ελάσσονας κλίμακας • Τονική τριάδα μείζονας και ελάσσονας κλίμακας.
	A1.5	Να παίζουν «με το αυτί» σε μελωδικά κρουστά και αυλό και να τραγουδούν μελωδίες με δοσμένη την αρχική νότα.	<ul style="list-style-type: none"> • Πιο ψηλά ≠ πιο χαμηλά • Ίδιο ύψος • Βηματική, αλματική μελωδία με 3-5 νότες • Πεντατονική κλίμακα
A2. Να ανταποκρίνονται ελεύθερα σε μουσική ακρόαση με ποικιλία τρόπων. *Προτείνεται η διαθεματική προσέγγιση του Δείκτη A2.	A2.1	Να ανταποκρίνονται ελεύθερα σε μουσική ακρόαση: α) εστιάζοντας σε μουσικές έννοιες β) χωρίς να εστιάζουν σε μουσικές έννοιες.	<ul style="list-style-type: none"> • Μουσικές έννοιες Βαθμίδας 2 (βλ. Δείκτης Επιτυχίας ΑΚΡΟΑΣΗΣ Βαθμίδα 2- A3) • Κίνηση-χορός, πεζός λόγος, ποίηση, θέατρο, εικαστική έκφραση
A3. Να αναγνωρίζουν, να περιγράφουν και να συγκρίνουν μουσικές έννοιες μέσα από ακροάσεις, χρησιμοποιώντας μουσική ή άλλη συναφή ορολογία κατάλληλη για την ηλικία τους.	A3.1	Να εστιάζουν σε έννοιες ρυθμού .	
		A3.1.1 Να αναγνωρίζουν και να περιγράφουν ρυθμικές έννοιες σε ακροάσεις και τραγούδια.	<ul style="list-style-type: none"> • Παλμός και μικρότερες ίσες ρυθμικές αξίες σε μέτρα 2/4, 3/4/, 4/4, 6/8 • Έμφαση • Ρυθμός • Παύση
		A3.1.2 Να αναγνωρίζουν ρυθμικά σχήματα 1-2 μέτρων και να τα αποδίδουν με ρυθμικές συλλαβές	<ul style="list-style-type: none"> • Ρυθμικές αξίες (στο πλαίσιο των μέτρων 2/4, 4/4, 3/4) (βλ. Πίνακα στο τέλος του κειμένου) • Ρυθμικές συλλαβές (βλ. Συνοπτικό Πίνακα Ρυθμικών Αξιών)
	A3.2	Να εστιάζουν σε έννοιες μελωδίας .	
		A3.2.1 Να αναγνωρίζουν και να περιγράφουν τις αλλαγές στην κατεύθυνση μελωδίας και να συγκρίνουν δύο ή τρεις νότες με κριτήριο το τονικό ύψος.	<ul style="list-style-type: none"> • Ψηλά ≠ χαμηλά • Ίδιο ≠ διαφορετικό (ύψος) • Μελωδίες που ανεβαίνουν και κατεβαίνουν, ισοϋψείς μελωδίες

	A3.2.2	Να διακρίνουν και να ονομάζουν τον ήχο της μείζονας από τον ήχο της ελάσσονας κλίμακας.	<ul style="list-style-type: none"> • Ήχος μείζονας κλίμακας • Ήχος ελάσσονας κλίμακας
	A3.3	Να εστιάζουν σε έννοιες μορφής .	
	A3.3.1	Να αναγνωρίζουν τη μορφή τραγουδιών και μουσικών ακροάσεων και να την αποδίδουν: α) κινητικά β) με γραφική αναπαράσταση.	<ul style="list-style-type: none"> • Επανάληψη μουσικής φράσης/μέρους • Ίδιο-διαφορετικό μουσικό μέρος: - Διμερής μορφή (ΑΒ) - Τριμερής μορφή (ΑΒΑ) - Μορφή Ροντό (ΑΒΑΓΑ)
	A3.4	Να εστιάζουν σε έννοιες χροιάς .	
	A3.4.1	Να αναγνωρίζουν και να ταξινομούν περιβαλλοντικούς ήχους και να διακρίνουν τα τρία είδη της χροιάς της ανθρώπινης φωνής.	<ul style="list-style-type: none"> • Χροιές περιβαλλοντικών ήχων (φυσικοί και τεχνητοί ήχοι) σε συνδυασμό με άλλα χαρακτηριστικά του ήχου (διάρκεια, ύψος, ένταση) • Χροιά φωνής: ανδρική, παιδική, γυναικεία
	A3.4.2	Να αναγνωρίζουν, να ονομάζουν και να ταξινομούν τα όργανα τάξης ως προς τη χροιά τους και τον τρόπο παραγωγής ήχου.	<ul style="list-style-type: none"> • Έγχορδα, πνευστά και κρουστά όργανα στην τάξη • Μελωδικά κρουστά (π.χ. άλτο ξυλόφωνο, μπάσο μεταλλόφωνο) • Μεμβρανόφωνα: π.χ. ταμποουσιά, τζιέμπε, ταμπούρο (<i>snare drum</i>), μπόνγκος • Ξύλινα κρουστά: π.χ. γκουίρο • Μεταλλικά κρουστά: π.χ. δίτονο <i>agogo</i>, ινδικά κύμβαλα • Έγχορδα: κιθάρα, μαντολίνο, <i>ukulele</i>, ηλεκτρικό μπάσο, ηλεκτρική κιθάρα • Πνευστά: π.χ. αυλός • Κρουστά για ηχητικά εφέ: π.χ. οκτάγωνο ξυλόφωνο, κοκιρίκο, τύμπανο ωκεανού (<i>ocean drum</i>), βροχοποιός (<i>rainstick</i>), κουρτίνα (<i>chimes</i>), παλλόμενη μπαλίτσα, ντραμς
	A3.4.3	Να διακρίνουν τη χροιά πνευστών, κρουστών και εγχόρδων σε ακρόαση και να αναγνωρίζουν αντιπροσωπευτικά όργανα από τις τρεις οικογένειες οργάνων, που έχουν πρωταγωνιστικό ρόλο σε ακροάσεις (μέσα από σχετικές ενότητες, βλ. και Α4.1).	<ul style="list-style-type: none"> • Πνευστά, κρουστά και έγχορδα της συμφωνικής ορχήστρας: π.χ. βιολοντσέλο, κλαρινέτο, φαγκότο τούμπα, τίμπανι • Πνευστά, κρουστά και έγχορδα της παραδοσιακής μουσικής (Ελλάδα και Κύπρος): π.χ. λαούτο, λύρα, μπουζούκι, κλαρίνο. • Πνευστά, κρουστά και έγχορδα της παραδοσιακής μουσικής άλλων χωρών και πολιτισμών μέσα από σχετική ενότητα • Ηλεκτρικά όργανα

	A3.5	Να εστιάζουν σε έννοιες υφής και αρμονίας .		
		A3.5.1 αναγνωρίζουν και να περιγράψουν διαφορετικά στρώματα σε μουσικά έργα.	<ul style="list-style-type: none"> • Μελωδικό οστινάτο • Ρυθμικό οστινάτο • Δίφωνος κανόνας • Αραιή ≠ πυκνή υφή 	
		A3.5.2 Να διακρίνουν τη διαφορά αραιής και πυκνής υφής σε ακροάσεις φωνητικής ή ορχηστρικής μουσικής.	<ul style="list-style-type: none"> • Αραιή υφή ≠ πυκνή υφή 	
	A3.6	Να εστιάζουν σε έννοιες έκφρασης .		
		A3.6.1 Να διακρίνουν εμφανείς αλλαγές στα σημεία δυναμικής σε ακροάσεις.	<ul style="list-style-type: none"> • <i>Forte, piano</i> (Δυνατά, απαλά) • Σταδιακά πιο δυνατά, σταδιακά πιο απαλά (<i>crescendo, diminuendo</i>) • <i>Fortissimo/pianissimo</i> 	
		A3.6.2 Να αναγνωρίζουν αλλαγές στην ταχύτητα σε ακροάσεις.	<ul style="list-style-type: none"> • Γρήγορα ≠ αργά • Σταδιακά πιο γρήγορα, σταδιακά πιο αργά (<i>accelerando, ritardando</i>) 	
		A3.6.3 Να αναγνωρίζουν αλλαγές στην άρθρωση.	<ul style="list-style-type: none"> • <i>Staccato/legato</i> 	
		A3.6.4 Να φαντάζονται και να περιγράψουν πώς αναμένουν να ακούγεται ένα μουσικό κομμάτι με συγκεκριμένο τίτλο ή θέμα.	<ul style="list-style-type: none"> • Χαρούμενο-λυπημένο • Γρήγορο-αργό, σταδιακά πιο γρήγορα, σταδιακά πιο αργά (<i>accelerando, ritardando</i>) • <i>Forte, piano</i> (δυνατά, απαλά), σταδιακά πιο δυνατά, σταδιακά πιο απαλά, (<i>crescendo, diminuendo</i>) • <i>Staccato-Legato</i> • Χροιές μουσικών οργάνων/φωνών 	
	A4. Να περιγράψουν, να διακρίνουν, να αξιολογούν και να σχολιάζουν ακροάσεις.	A4.1	Να διακρίνουν και να περιγράψουν ακροάσεις από διαφορετικά είδη και πολιτισμούς και να αναγνωρίζουν διαφορετικές λειτουργίες της μουσικής	<ul style="list-style-type: none"> • Ρεπερτόριο μουσικών ακροάσεων από διαφορετικούς μουσικούς πολιτισμούς και το πολιτισμικό συγκείμενό τους (χρόνος, χώρος, τόπος, πολιτισμική ομάδα, λόγος δημιουργίας, λειτουργία) • Κυπριακή και Ελληνική παραδοσιακή μουσική (π.χ. μουσική και τραγούδια για καθημερινές ασχολίες, τελετές, φύση και εποχές)

		στη καθημερινή ζωή των ανθρώπων.	<ul style="list-style-type: none"> • Διάφορα είδη μουσικής: π.χ. παραδοσιακή, κλασική, μιούζικαλ, ποπ μουσική • Λειτουργίες της μουσικής: π.χ. μουσική για διασκέδαση, θρησκευτική μουσική, μουσική για παρέλαση • Ρυθμοί και μέτρα της παραδοσιακής μουσικής Κύπρου και Ελλάδας: 2/4, 5/8, 7/8 • Σεβασμός στη μουσική κουλτούρα άλλων λαών
	A4.2	Να αναγνωρίζουν τα βασικά χαρακτηριστικά του τραγουδιού και της ορχηστρικής μουσικής.	<ul style="list-style-type: none"> • Φωνή, τραγούδι, τραγουδιστής/τρια, χορωδία • Συνθέτης, στιχουργός • Ορχήστρα (ως σύνολο οργάνων)
	A4.3	Να εκφράζουν προσωπική άποψη για τη μουσική αναγνωρίζοντας τις διαφορετικές προτιμήσεις των άλλων και κτίζοντας τη δική τους μουσική ταυτότητα.	<ul style="list-style-type: none"> • Μουσική ορολογία για έκφραση προσωπικών προτιμήσεων, συναισθημάτων και απόψεων • Τρόποι επικοινωνίας εμπειριών ακρόασης με συνομήλικους και σημαντικούς άλλους* (χρήση των τεχνολογιών επικοινωνίας) <p>*Σημαντικοί άλλοι: γονείς, συγγενείς, φίλοι, δάσκαλοι.</p>
A5. Να επιδεικνύουν δεξιότητες καλού ακροατή.	A5.1	Να παρακολουθούν με προσοχή και να συμπεριφέρονται ανάλογα με την περίπτωση και το είδος του μουσικού δρώμενου.	<ul style="list-style-type: none"> • Έλεγχος σώματος και συμπεριφοράς. • Χειροκρότημα (πότε; πώς; πόσο; πότε σταματώ;) • Διαφορετικές περιστάσεις μουσικής επικοινωνίας (στην τάξη, στο σχολείο, σε χώρο συναυλίας εκτός σχολείου)
A6. Να συνδέουν ακουστικά με οπτικά ερεθίσματα συμβατικής και μη-συμβατικής σημειογραφίας.	A6.1	Να συνδέουν ήχους με σύμβολα κατόπιν συμφωνίας και να ακολουθούν απλούς χάρτες ακρόασης.	<ul style="list-style-type: none"> • Όπως Βαθμίδα 1 • Σύνδεση συμβόλων με μουσικές έννοιες (βλ. Δείκτης Ακρόασης A3) <p><i>piano, forte, crescendo, diminuendo</i> </p>
	A6.2	Να αποκωδικοποιούν απλά ρυθμικά σχήματα που ακούνε, και να τα καταγράφουν με συμβατική σημειογραφία.	<ul style="list-style-type: none"> • Ρυθμικές αξίες: τέταρτα, όγδοα, μισά • Γραφή ρυθμικών αξιών: τέταρτα, όγδοα, μισά και παύση τετάρτου

ΒΑΘΜΙΔΑ 2**Σημείωση:** Οι ρυθμικές συλλαβές που φαίνονται στον πίνακα αφορούν στον Δείκτη Α3.1.2Τα παιδιά θα πρέπει να έχουν ακουστικές εμπειρίες ρυθμικών σχημάτων και ρυθμικών φράσεων που περιλαμβάνουν όλες τις ρυθμικές αξίες και συνδυασμούς που φαίνονται στον ΣΥΝΟΠΤΙΚΟ ΠΙΝΑΚΑ ΡΥΘΜΙΚΩΝ ΑΞΙΩΝ (βλ. Γλωσσάρι)

Αξίες και παύσεις	Συστήματα ρυθμικών συλλαβών		
	<i>Kodály</i>	<i>Gordon</i>	<i>Orff</i> <i>Ο Orff προτείνει τη χρήση του λόγου. Τα πιο κάτω είναι ενδεικτικά παραδείγματα από την ελληνική γλώσσα.</i>
Τέταρτο 	 Ta	 Du	 Πού;
Όγδοο/α 	 ti ti	 Du de	 μή-λο
Μισό 	 ta-ah	 duu	 Τι ι;

ΕΚΤΕΛΕΣΗ (ΦΩΝΗ)

ΒΑΘΜΙΔΑ 2 (Γ' - Δ' Δημοτικού)

ΜΑΘΗΣΙΑΚΑ ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΑ ΔΕΙΚΤΕΣ ΕΠΙΤΥΧΙΑΣ	ΜΑΘΗΣΙΑΚΑ ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΑ ΔΕΙΚΤΕΣ ΕΠΙΤΥΧΙΑΣ	ΑΝΤΙΣΤΟΙΧΑ ΔΙΔΑΚΤΕΑ ΔΕΙΚΤΕΣ ΕΠΑΡΚΕΙΑΣ
Οι μαθητές και οι μαθήτριες να είναι σε θέση:	Οι μαθητές και οι μαθήτριες να είναι σε θέση:	Διδακτέα: Πληροφορίες, Έννοιες, Δεξιότητες, Στρατηγικές/Τρόπος σκέψης, Στάσεις/Αξίες
ΕΦ1. Να τραγουδούν ορθά, ατομικά και σε ομάδες, ποικίλο ρεπερτόριο τραγουδιών.	ΕΦ1.1 Να προετοιμάζουν το σώμα και τη φωνή τους για τραγούδι μέσα από παιγνιώδεις δραστηριότητες.	<ul style="list-style-type: none"> • Στάση σώματος για τραγούδι • Χαλάρωση/ενεργοποίηση σώματος: χέρια, πόδια, αυχέννας • Προετοιμασία προσώπου: χαλάρωση μάσκας προσώπου • Ενεργοποίηση διαφράγματος για έλεγχο και στήριξη της αναπνοής και του παραγόμενου ήχου • Ζέσταμα φωνής
	ΕΦ1.2 Να τραγουδούν επιλεγμένο ρεπερτόριο με ρυθμική ακρίβεια.	<ul style="list-style-type: none"> • Ρυθμικά σχήματα που περιέχονται στα τραγούδια • Ρυθμός λόγου των τραγουδιών
	ΕΦ1.3 Να τραγουδούν επιλεγμένο ρεπερτόριο με μελωδική ακρίβεια.	<p>Τραγούδια που να περιέχουν:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Μελωδικά σχήματα και μικρές φράσεις με δύο ή τρεις νότες (π.χ. σολ-μι, λα-σολ-μι, μι-ρε-ντο) • Μελωδικά σχήματα με την τονική τριάδα της μείζονας και ελάσσονας κλίμακας • Ανιούσες, κατιούσες και ισοΰψείς μελωδίες • Τραγούδια σε μείζονες, ελάσσονες και πεντατονικές κλίμακες • Τεσσιτούρα και εύρος φωνής βαθμίδας: <div style="text-align: center;"> </div>
	ΕΦ1.4 Να τραγουδούν επιλεγμένο ρεπερτόριο εκφραστικά και με αίσθηση των	<ul style="list-style-type: none"> • Δυναμική: Σταδιακά πιο δυνατά-πιο απαλά (<i>Crescendo/diminuendo</i>) • Ταχύτητα: Σταθερή ταχύτητα (<i>Allegro, Moderato, Adagio</i>)

		φράσεων.	<ul style="list-style-type: none"> • Σταδιακά πιο γρήγορα-πιο αργά (<i>accelerando/ritardando</i>) • Άρθρωση (<i>staccato, legato</i>) • Χρήση αναπνοών σε μεγαλύτερες φράσεις με βάση το νοηματικό και μουσικό περιεχόμενο
	ΕΦ1.5	Να τραγουδούν με αίσθηση της αρμονίας.	<ul style="list-style-type: none"> • Απλά μελωδικά οστινάτι παράλληλα με μελωδία • Απλοί δίφωνοι κανόνες
	ΕΦ1.6	Να εκφέρουν σωστά τον λόγο σε τραγούδι.	<ul style="list-style-type: none"> • Εκφορά λέξεων
	ΕΦ1.7	Να τραγουδούν με επίγνωση του συγκεκριμένου των τραγουδιών.	<ul style="list-style-type: none"> • Συγκείμενο του τραγουδιού (χώρα προέλευσης, λειτουργία, είδος και στυλ τραγουδιού)
	ΕΦ1.8	Να σέβονται και να αποδέχονται τη μοναδικότητα της κάθε φωνής και να φροντίζουν για την υγεία της φωνής τους.	<ul style="list-style-type: none"> • Η ατομική φωνή και η φωνή των άλλων παιδιών ως μοναδική και βελτιώσιμη μέσα από προσπάθεια και άσκηση • Ένταση της φωνής στην τάξη και στην αυλή • Υγεία της φωνής (π.χ. ενυδάτωση φωνής, διατροφή και υγεία της φωνής)
ΕΦ2. Να τραγουδούν με επίγνωση του ρόλου τους στο φωνητικό σύνολο.	ΕΦ2.1	Να τραγουδούν μαζί με άλλους στην τάξη και σε φιλικά ακροατήρια στο σχολείο τους, ακολουθώντας οδηγίες μαέστρου.	<ul style="list-style-type: none"> • Συγχρονισμένη αναπνοή στο ξεκίνημα της μουσικής φράσης σύμφωνα με τις οδηγίες μαέστρου (άρση και θέση) • Συγχρονισμός με τα υπόλοιπα μέλη της ομάδας • Οδηγίες μαέστρου σχετικές με ένταση, ταχύτητα και τις αυξομειώσεις τους (π.χ. <i>accelerando, ritardando, crescendo/diminuendo</i>) • Ερμηνεία με συναίσθηση ταυτόχρονης εκτέλεσης με άλλο στρώμα σε τραγούδια με απλά μελωδικά οστινάτι και δίφωνους κανόνες
ΕΦ3. Να αξιολογούν την πρόοδο στις φωνητικές τους δεξιότητες.	ΕΦ3.1	Να αξιολογούν τη φωνητική εκτέλεση των ιδίων και τρίτων και να προβαίνουν σε βελτιωτικές προσπάθειες.	<ul style="list-style-type: none"> • Κριτήρια αξιολόγησης φωνητικής εκτέλεσης (π.χ. ένταση, συγχρονισμός)
ΕΦ4. Να εκτελούν με τη φωνή διαβάζοντας/ αποκωδικοποιώντας σημειογραφία.	ΕΦ4.1	Να αποκωδικοποιούν και να εκτελούν με τη φωνή σύστημα μη-συμβατικών συμβόλων.	<ul style="list-style-type: none"> • Βλέπε Βαθμίδα 1 • Χειρομορφές Kodály-Curwen (Kodály-Curwen hand signs): λα, σολ, μι, ρε, ντο στο κινητό ΝΤΟ (βλ. Γλωσσάρι- «Κινητό ΝΤΟ»)
	ΕΦ4.2	Να αποκωδικοποιούν και να εκτελούν με τη φωνή σύστημα συμβόλων της	<ul style="list-style-type: none"> • Πεντάγραμμο και λειτουργία του σε σχέση με τη μελωδία • Κλειδί του ΣΟΛ και η λειτουργία του σε σχέση με τη μελωδία

		<p>συμβατικής σημειογραφίας που εστιάζει στο τονικό ύψος και στον ρυθμό.</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Συμβατικές παρτιτούρες με μελωδικά σχήματα και μέρη γνωστών τραγουδιών με τουλάχιστο τρεις νότες, χωρίς ή και με στοιχεία ρυθμού • Ρυθμικές αξίες (τέταρτα, όγδοα, μισά, παύση τέταρτου) • Νότες της ΝΤΟ μείζονα κλίμακας (νότες: ντο-λα) • Μέτρα: 2/4, 4/4 • Σημεία επανάληψης • Σημειογραφία εκφραστικών εννοιών: <i>piano (p)</i>, <i>forte (f)</i>, <i>crescendo/diminuendo</i>
--	--	--	--

ΕΚΤΕΛΕΣΗ (ΟΡΓΑΝΑ)

ΒΑΘΜΙΔΑ 2 (Γ' - Δ' Δημοτικού)

ΜΑΘΗΣΙΑΚΑ ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΑ ΔΕΙΚΤΕΣ ΕΠΙΤΥΧΙΑΣ	ΜΑΘΗΣΙΑΚΑ ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΑ ΔΕΙΚΤΕΣ ΕΠΙΤΥΧΙΑΣ	ΑΝΤΙΣΤΟΙΧΑ ΔΙΔΑΚΤΕΑ ΔΕΙΚΤΕΣ ΕΠΑΡΚΕΙΑΣ	
<i>Οι μαθητές και οι μαθήτριες να είναι σε θέση:</i>	<i>Οι μαθητές και οι μαθήτριες να είναι σε θέση:</i>	<i>Διδακτέα: Πληροφορίες, Έννοιες, Δεξιότητες, Στρατηγικές/Τρόπος σκέψης, Στάσεις/Αξίες</i>	
ΕΟ1. Να παίζουν ήχους, απλούς ρυθμούς και μελωδίες επιδεικνύοντας ικανότητες σε βασικές τεχνικές εκτέλεσης, έλεγχο της ποιότητας του παραγόμενου ήχου και προσεκτικό χειρισμό του μουσικού εξοπλισμού.	ΕΟ1.1	Να πειραματίζονται με, και να μιμούνται ήχους που παράγονται με το σώμα.	<ul style="list-style-type: none"> • Κρουστά σώματος (Βλ. Βαθμίδα 1)
	ΕΟ1.2	Να επιδεικνύουν δεξιότητες σε βασικές τεχνικές εκτέλεσης και στον έλεγχο της ποιότητας του παραγόμενου ήχου σε, <i>κρουστά όργανα ακαθόριστου ύψους.</i>	<ul style="list-style-type: none"> • Μουσικά όργανα για παραγωγή ήχου με τις δράσεις: «κτύπημα»- παλλόμενη μπαλίτσα, «τρίψιμο» και «μετατόπιση»-καμπάσα • Μαλακοί επικρουστήρες σε μεμβρανόφωνα με γρήγορες εναλλαγές των χεριών • Βασική τεχνική με την παλάμη και δάκτυλα σε μεμβρανόφωνα (π.χ. ταμπούρινο, ντζέμπε, τουμπελέκι) για παραγωγή μπάσου και ψηλότερου ήχου
	ΕΟ1.3	Να επιδεικνύουν δεξιότητες σε βασικές τεχνικές εκτέλεσης και στον έλεγχο της ποιότητας του παραγόμενου ήχου, σε <i>κρουστά όργανα καθορισμένου ύψους.</i>	<ul style="list-style-type: none"> • Δύο επικρουστήρες με γρήγορη εναλλαγή χεριών (κτύπημα στο κέντρο της ράβδου) και μετακίνηση στις διατονικές νότες από αριστερά στα δεξιά και το αντίθετο • Δύο επικρουστήρες με τα δύο χέρια μαζί ταυτόχρονα, σε μπορντούν ή άλλη συνήχηση, και με μια μετατόπιση (π.χ. ΝΤΟ-ΣΟΛ /ΡΕ -ΣΟΛ) • Προσανατολισμός στον χώρο του οργάνου – ακρίβεια στη ζητούμενη νότα • Μελωδίες με δύο επικρουστήρες με βηματική και αλματική κίνηση στις διατονικές νότες • Δύο επικρουστήρες με γρήγορη εναλλαγή χεριών σε τρέμολο • Glissando (γκλισάντο)
	ΕΟ1.4	Να επιδεικνύουν ικανότητες σε βασικές τεχνικές εκτέλεσης και στον έλεγχο της ποιότητας του παραγόμενου ήχου, σε <i>πνευστά όργανα.</i>	<ul style="list-style-type: none"> • Παραγωγή ήχου στον σοπράνο αυλό με τεχνική (τοποθέτηση γλώσσας πίσω από τα δόντια με έλεγχο της έντασης και ροής του αέρα -σύντομοι και διαρκείς ήχοι) • Κράτημα σοπράνο αυλού (αριστερό χέρι πάνω, δεξί χέρι στη θέση στήριξης, επιστόμιο στη σωστή θέση στο στόμα, σοπράνο αυλός μπροστά από το στήθος, ώμοι και παλάμη χαλαρά)

			<ul style="list-style-type: none"> • Δακτυλισμοί αυλού ΣΙ, ΛΑ, ΣΟΛ, (από Βαθμίδα 1) και ΜΙ, ΡΕ, ΝΤΟ' (ψηλό) • Συνδυασμοί δακτυλισμών με βηματική και αλματική κίνηση σε ασκήσεις και κομμάτια για τον αυλό
	ΕΟ1.5	Να επιδεικνύουν ικανότητες σε βασικές τεχνικές εκτέλεσης και στον έλεγχο της ποιότητας του παραγόμενου ήχου, σε <i>έγχορδα όργανα</i> .	<ul style="list-style-type: none"> • Κράτημα εγχόρδων • Ανοικτές χορδές με δάκτυλα (κιθάρα, ukulele) • Κράτημα πέννας • Ανοικτές χορδές σε έγχορδα που παίζονται με πένα, με κίνηση πέννας προς τα κάτω • Ανοικτές χορδές σε έγχορδα που παίζονται με πένα, με κίνηση πέννας κάτω και πάνω • Πάτημα με δάκτυλο ανοικτής χορδής για παραγωγή συγκεκριμένης νότας • Ένα ως δύο ταυτόχρονα πατήματα με δάκτυλα σε απλουστευμένες συγχορδίες
	ΕΟ1.6	Να χειρίζονται με προσοχή τον μουσικό εξοπλισμό και να τον διατηρούν σε καλή κατάσταση.	<ul style="list-style-type: none"> • Σωστή χρήση των οργάνων • Σωστή φύλαξη και μεταφορά οργάνων • Κατάλληλη φροντίδα και καθαριότητα ατομικών μουσικών οργάνων και οργάνων του εργαστηρίου
ΕΟ2. Να εκτελούν με μουσικά όργανα τάξης* ενορχηστρώσεις συνοδεύοντας ρίμες, απλά τραγούδια και ορχηστρική μουσική με επίγνωση του ακροατηρίου και του ρόλου τους στο ορχηστρικό σύνολο. *βλ. ΕΟ1	ΕΟ2.1	Να εκτελούν ενορχηστρώσεις με δύο μέχρι τέσσερα στρώματα.	<p>Συγχρονισμός σε ενορχηστρώσεις με δύο μέχρι τέσσερα στρώματα χρησιμοποιώντας στοιχεία από τα πιο κάτω:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Έμφαση • Παλμός • Ρυθμικά σχήματα • Απλά ρυθμικά οστινάτι • Απλά μελωδικά οστινάτι με δύο-τρεις νότες • Μπορντούν, με μια αλλαγή
	ΕΟ2.2	Να εκτελούν μαζί με άλλους στην τάξη και σε φιλικά ακροατήρια με επίγνωση του ρόλου του μαέστρου και του ρόλου τους στο ορχηστρικό σύνολο.	<ul style="list-style-type: none"> • Συγχρονισμένη εκτέλεση • Έλεγχος έντασης • Αυτοπειθαρχία και αυτοέλεγχος • Αυτονομία και αυτοπεποίθηση • Ρόλος μαέστρου-συντονιστή • Οδηγίες μαέστρου: ξεκινώ-σταματώ, απαλά-δυνατά (forte/piano), γρήγορα-αργά, σταδιακή αύξηση και σταδιακή μείωση της έντασης (crescendo-diminuendo)

			<ul style="list-style-type: none"> • Δεξιότητες συνεργασίας
ΕΟ3. Να αξιολογούν τις εκτελέσεις τους.	ΕΟ3.1	Να σχολιάζουν κριτικά δικές τους εκτελέσεις, χρησιμοποιώντας δοσμένα κριτήρια και κάνοντας εισηγήσεις για βελτίωση.	<ul style="list-style-type: none"> • Λεξιλόγιο κριτικού σχολιασμού και βελτίωσης (σχετικά με την ποιότητα ήχου, τον συντονισμό, την ακρίβεια κ.λπ.) • Ηχογράφηση (χρήση record/play/stop σε απλές συσκευές ηχογράφησης) και αξιολόγηση του αποτελέσματος
ΕΟ4. Να εκτελούν σε όργανα τάξης* απλές μελωδίες, τραγούδια και ρυθμούς διαβάζοντας/αποκωδικοποιώντας σημειογραφία. *βλ. ΕΟ1	ΕΟ4.1	Να εκτελούν αποκωδικοποιώντας μη-συμβατική σημειογραφία με συντονισμό χεριού-ματιού.	<ul style="list-style-type: none"> • Γραφικές παρτιτούρες με καθορισμένη αντιστοιχία συμβόλων με τις μουσικές έννοιες: <ul style="list-style-type: none"> -Διάρκεια -Ένταση -Ύψος (τυχαίο/καθορισμένο) -Χροιά • Μη-συμβατικές παρτιτούρες σε δύο μέχρι τρία στρώματα • Απλές συγχορδίες σε έγχορδα όργανα με εικονική σημειογραφία
	ΕΟ4.2	Να εκτελούν διαβάζοντας συμβατική σημειογραφία με συντονισμό χεριού-ματιού από αριστερά προς τα δεξιά.	<ul style="list-style-type: none"> • Γραμμές και διαστήματα, διαστολές, μέτρο, μετρικός οπλισμός • Μέτρα (2/4, 4/4, 3/4) • Ρυθμικές αξίες και συνδυασμοί τους (βλ. Πίνακα ρυθμικών αξιών Βαθμίδας 2) • Ρυθμικά σχήματα με τα μέτρα και τις αξίες της βαθμίδας • Πεντάγραμμο • Κλειδί του ΣΟΛ • Νότες ΝΤΟ', ΣΙ, ΛΑ, ΣΟΛ, ΜΙ, ΡΕ με τις ρυθμικές αξίες της βαθμίδας • Απλές παρτιτούρες με δύο στρώματα <ul style="list-style-type: none"> -Μελωδία -Ρυθμικό σχήμα • Σημεία έκφρασης <ul style="list-style-type: none"> -δυναμική <i>forte (f)</i>, <i>piano (p)</i>, <i>crescendo (cresc.)</i>, <i>diminuendo (dim.)</i>
	ΕΟ4.3	Να γράφουν στοιχεία συμβατικής σημειογραφίας.	<ul style="list-style-type: none"> • Ρυθμός: Αξίες τετάρτων, ογδών, μισών και παύσης τετάρτου • Μελωδία: νότες της βαθμίδας (βλ. • Κλειδί του ΣΟΛ • Μετρικός οπλισμός • Διαστολή και διπλή διαστολή

ΑΥΤΟΣΧΕΔΙΑΣΜΟΣ-ΣΥΝΘΕΣΗ

ΒΑΘΜΙΔΑ 2 (Γ' - Δ' Δημοτικού)

ΜΑΘΗΣΙΑΚΑ ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΑ ΔΕΙΚΤΕΣ ΕΠΙΤΥΧΙΑΣ	ΜΑΘΗΣΙΑΚΑ ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΑ ΔΕΙΚΤΕΣ ΕΠΙΤΥΧΙΑΣ		ΑΝΤΙΣΤΟΙΧΑ ΔΙΔΑΚΤΕΑ ΔΕΙΚΤΕΣ ΕΠΑΡΚΕΙΑΣ
<i>Οι μαθητές και οι μαθήτριες να είναι σε θέση:</i>		<i>Οι μαθητές και οι μαθήτριες να είναι σε θέση:</i>	<i>Διδακτέα: Πληροφορίες, Έννοιες, Δεξιότητες, Στρατηγικές/Τρόπος σκέψης, Στάσεις/Αξίες</i>
ΑΣ1. Να πειραματίζονται με τον ήχο μέσα από πολυαισθητηριακές εμπειρίες.	ΑΣ1.1	Να πειραματίζονται και να ανακαλύπτουν διάφορους ήχους που παράγουν τα ηχογόνα αντικείμενα, η φωνή, το σώμα και τα μουσικά όργανα.	<ul style="list-style-type: none"> • Όπως Βαθμίδα 1 • Ηχητικές δυνατότητες ηχογόνων μέσων και συνδυασμοί τους • Ήχοι που παράγονται με ποικιλόμορφη επεξεργασία των αντικειμένων και των μουσικών οργάνων
	ΑΣ1.2	Να προβλέπουν νοερά το ηχητικό αποτέλεσμα.	<ul style="list-style-type: none"> • Σχέση υλικών με τον παραγόμενο ήχο. • Χροιά, ένταση, ύψος
ΑΣ2. Να αυτοσχεδιάζουν μουσική ατομικά και ομαδικά με τη φωνή, κρουστά σώματος, ηχογόνα αντικείμενα και μουσικά όργανα.	ΑΣ2.1	Να αυτοσχεδιάζουν για να αποδώσουν ρυθμικές, μελωδικές, εκφραστικές και μορφολογικές έννοιες.	<ul style="list-style-type: none"> • Μουσικές έννοιες Βαθμίδας 2 (Βλ. Δείκτη Επιτυχίας ΑΚΡΟΑΣΗΣ Α3) • Διαδικασίες αποκλίνουσας σκέψης: <ul style="list-style-type: none"> ο μίμηση ο επανάληψη ο συνδυασμός ο δόμηση-αποδόμηση ο αντίθεση ο αλλαγή χρήσης ο αντικατάσταση ο επαναδιοργάνωση
	ΑΣ2.2	Να αυτοσχεδιάζουν ρυθμικά και μελωδικά σχήματα και οστινάτι.	Μουσικές «απαντήσεις» σε «ερωτήσεις»: <ul style="list-style-type: none"> ο Στα μέτρα 2/4, 4/4, 3/4 και 6/8 ο Με τις νότες της πεντατονικής κλίμακας, με τη φωνή ο Με τις νότες της πεντατονικής κλίμακας σε μελωδικά όργανα. ο Με την τονική τριάδα στο περιβάλλον της μείζονας κλίμακας, με τη φωνή

	AΣ2.3	Να αυτοσχεδιάζουν ήχους ελεύθερα για να αποδώσουν ένα εξωμουσικό ερέθισμα (θέμα, ιστορία, χαρακτήρας, κίνηση, συναίσθημα, γραφική παρτιτούρα, σύντομο/η βίντεο/ταινία, λόγος, ποίημα, σίχτοι)	<ul style="list-style-type: none"> • Μουσικές έννοιες Βαθμίδας 2 (Βλ. Δείκτη Επιτυχίας ΑΚΡΟΑΣΗΣ Α3) • Διαδικασίες αποκλίνουσας σκέψης (Βλ. ΑΣ2.1)
ΑΣ3. Να συνθέτουν μουσική ατομικά και ομαδικά, με τη φωνή, κρουστά σώματος, ηχογόνα αντικείμενα και μουσικά όργανα.	AΣ3.1	Να επιλέγουν και να οργανώνουν ήχους με πρωτότυπους τρόπους για να συνθέσουν μουσική με βάση: α. μουσικό ερέθισμα (μουσικές έννοιες) β. εξωμουσικό ερέθισμα χρησιμοποιώντας διαδικασίες αποκλίνουσας σκέψης.	<ul style="list-style-type: none"> • Μουσικό ερέθισμα (Βλ. Μουσικές έννοιες Βαθμίδας 2, Δείκτης Επιτυχίας ΑΚΡΟΑΣΗΣ Α3) • Εξωμουσικό ερέθισμα (θέμα, εικόνα, χαρακτήρας, ιστορία, κίνηση, συναίσθημα, γραφική παρτιτούρα, σύντομο/η βίντεο/ταινία, λόγος, ποίημα και σίχτοι). • Διαδικασίες αποκλίνουσας σκέψης (Βλ. ΑΣ2.1) • Διαδικασίες οργάνωσης και βοηθήματα μνήμης: <ul style="list-style-type: none"> ο Σημειώσεις ο Βοηθητικά διαγράμματα • Δοκιμή (Πρόβα)
	AΣ3.2	Να τεκμηριώνουν, να αναπαριστούν και να καταγράφουν τις μουσικές δημιουργίες τους με μη-συμβατική ή/και με συμβατική σημειογραφία, με σκοπό την επανεκτέλεση από τους ίδιους ή από άλλους.	<ul style="list-style-type: none"> • Γραφικές παρτιτούρες • Μη συμβατικά σύμβολα διάρκειας, ύψους, χροιάς και έντασης • Συμβατικά σύμβολα έντασης: <i>p, f</i> και • Συμβατικά σύμβολα ρυθμού: τέταρτα, όγδοα, μισό, παύση τετάρτου • Συμβατικά σύμβολα μελωδίας: πεντάγραμμα, κλειδί του σολ, νότες σι, λα, σολ, μι, ρε, ντο' • Κώδικας και υπόμνημα συμβόλων
ΑΣ4. Να συνεργάζονται αποτελεσματικά κατά τον μουσικό αυτοσχεδιασμό και τη σύνθεση.	AΣ4.1	Να οργανώνονται και να οργανώνουν το περιβάλλον μάθησης ως προετοιμασία για την ομαδική εργασία.	<ul style="list-style-type: none"> • Αθόρυβη μετακίνηση και οργάνωση σε ομάδες • Διαχείριση επιπέδου θορύβου από τις φωνές και τα μουσικά όργανα • Κανόνες • Ανάλυση ρόλων • Επικοινωνία με εναλλακτικούς τρόπους με τα άλλα μέλη της ομάδας

	AΣ4.2	Να κατανοούν τον στόχο της δημιουργικής εργασίας και να διασφαλίζουν την κατανόησή του από όλα τα μέλη της ομάδας.	<ul style="list-style-type: none"> • Έλεγχος κατανόησης οδηγιών από τα μέλη της ομάδας • Αλληλοδιδασκτικές διαδικασίες • Μεγαλόφωνος προγραμματισμός εργασίας • Μεγαλόφωνη έκφραση ατομικής σκέψης
	AΣ4.3	Να συνεργάζονται για την επίτευξη του στόχου της δημιουργικής τους εργασίας.	<ul style="list-style-type: none"> • Έκφραση διαφωνίας με επιχειρήματα και χωρίς αρνητική κριτική • Επέκταση ιδεών των μελών της ομάδας • Ενσωμάτωση ιδεών σε μία κοινή θέση και λήψη αποφάσεων • Έλεγχος της εργασίας και του αποτελέσματος σε σχέση με τις οδηγίες
AΣ5. Να παρουσιάζουν, να αναστοχάζονται γύρω από τις δημιουργικές τους εργασίες, να τις αξιολογούν και να τις βελτιώνουν.	AΣ5.1	Να παρουσιάζουν και να αναστοχάζονται γύρω από τις δημιουργικές τους εργασίες.	<ul style="list-style-type: none"> • Δεξιότητες παρουσίασης: <ul style="list-style-type: none"> ○ διατήρηση οπτικής επικοινωνίας ○ αυτοέλεγχος ○ διαχείριση άγχους ○ αυτοπεποίθηση • Περιγραφή με χρήση και της διδαχθείσας μουσικής ορολογίας • Απλά διαγράμματα • Αναστοχαστικές προτάσεις
	AΣ5.2	Να σχολιάζουν κριτικά, να αξιολογούν και να βελτιώνουν τις δημιουργικές εργασίες τους.	<ul style="list-style-type: none"> • Κριτήρια αυτοαξιολόγησης και ετεροαξιολόγησης που αφορούν στα: <ul style="list-style-type: none"> ○ Μουσικό περιεχόμενο (Βλ. Μουσικές έννοιες Βαθμίδα 2, Δείκτης Επιτυχίας ΑΚΡΟΑΣΗΣ Α3) ○ Δόμηση μουσικών ιδεών ○ Διαχείριση χρόνου ○ Δεξιότητες συνεργασίας (Βλ. ΑΣ4) • Τελειοποίηση βάσει κριτηρίων • Εργαλεία αυτοαξιολόγησης και ετεροαξιολόγησης (π.χ. checklists, ηχογράφηση, βιντεογράφηση)

ΑΚΡΟΑΣΗ

ΒΑΘΜΙΔΑ 3 (Ε΄ Δημοτικού- Α΄ Γυμνασίου)

ΜΑΘΗΣΙΑΚΑ ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΑ ΔΕΙΚΤΕΣ ΕΠΙΤΥΧΙΑΣ	ΜΑΘΗΣΙΑΚΑ ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΑ ΔΕΙΚΤΕΣ ΕΠΙΤΥΧΙΑΣ	ΑΝΤΙΣΤΟΙΧΑ ΔΙΔΑΚΤΕΑ ΔΕΙΚΤΕΣ ΕΠΑΡΚΕΙΑΣ
<i>Οι μαθητές και οι μαθήτριες να είναι σε θέση:</i>	<i>Οι μαθητές και οι μαθήτριες να είναι σε θέση :</i>	<i>Διδακτέα: Πληροφορίες, Έννοιες, Δεξιότητες, Στρατηγικές/Τρόπος σκέψης, Στάσεις/Αξίες</i>
A1. Να αναπτύξουν βιωματικά και κιναισθητικά την ακουστική τους μνήμη και μουσική σκέψη (audiation) σε σχέση με τον ρυθμό και τη μελωδία.	A1.1 Να διακρίνουν και να αποδίδουν τον παλμό και τα δυνατά τα ασθενή μέρη του μέτρου.	<ul style="list-style-type: none"> • Έμφαση και παλμός σε απλά, σύνθετα και μικτά μέτρα (2/4, 4/4, 3/4, 6/8, 7/8, 5/8, 9/8) • Παλμός και μικρότερες ίσες ρυθμικές αξίες στο μέτρο (μακροκτύπος-μικροκτύπος) • Μετρική αλλαγή • Ελλιπές μέτρο
	A1.2 Να ανακαλούν και να εκτελούν ρυθμικά σχήματα σε διάφορα μέτρα με ουδέτερη συλλαβή (π.χ. πα): α. με μίμηση (με τη φωνή, κρουστά σώματος, και κρουστά) και β. νοερά (εσωτερική ακοή)	<ul style="list-style-type: none"> • Ρυθμικά σχήματα σε απλά, σύνθετα και μικτά μέτρα (2/4, 4/4, 3/4, 6/8, 7/8, 5/8, 9/8)
	A1.3 Να ανακαλούν και να εκτελούν μελωδικά στοιχεία σε διάφορα μέτρα και τονικότητες : α. με μίμηση (φωνή) και β. νοερά	<ul style="list-style-type: none"> • Μελωδικά σχήματα μέτριας δυσκολίας με 4-6 νότες και σύντομες μελωδίες 2 μέτρων • Σύντομες μελωδίες-μέρος μεγαλύτερης μελωδίας γνωστού τραγουδιού ή ακρόασης • Πιο σύνθετες βηματικές και αλματικές μελωδίες προς τα πάνω και προς τα κάτω σε πεντατονικές, μείζονες και ελάσσονες κλίμακες • Τονική στο περιβάλλον της πεντατονικής, μείζονας και ελάσσονας κλίμακας • Τονική τριάδα μείζονας και ελάσσονας κλίμακας

	A1.4	Να διακρίνουν στοιχεία υφής και αρμονίας σε ακρόαση (βιωματικά).	<ul style="list-style-type: none"> • Ρυθμικό οστινάτο • Μελωδικό οστινάτο
	A1.5	Να παίζουν «με το αυτί» σε μελωδικά κρουστά, αυλό, έγχορδα ή πληκτροφόρα όργανα, και να τραγουδούν μελωδίες με ή χωρίς δοσμένη την αρχική νότα. (χαρακτηριστική μελωδία από τραγούδι ή μουσικό έργο)	<ul style="list-style-type: none"> • Πιο ψηλά ≠ πιο χαμηλά • Ίδιο ύψος • Βηματική, αλματική μελωδία με 4-6 νότες • Πεντατονική κλίμακα
A2. Να ανταποκρίνονται ελεύθερα σε μουσική ακρόαση με ποικιλία τρόπων.	A2.1	Να ανταποκρίνονται ελεύθερα σε μια μουσική ακρόαση: α) Χωρίς να εστιάζουν σε μουσικές έννοιες β) Εστιάζοντας σε μουσικές έννοιες	<ul style="list-style-type: none"> • Έννοιες Βαθμίδας 3 (Βλ. Δείκτης Επιτυχίας ΑΚΡΟΑΣΗΣ Βαθμίδας 3- Α3) • Κίνηση, πεζός λόγος και ποίηση, εικαστική έκφραση, θέατρο, τεχνολογία
A3. Να αναγνωρίζουν, να περιγράφουν και να συγκρίνουν μουσικές έννοιες μέσα από ακροάσεις, χρησιμοποιώντας μουσική ή άλλη συναφή ορολογία κατάλληλη για την ηλικία τους.	A3.1	Να εστιάζουν σε έννοιες ρυθμού .	
	A3.1.1	Να αναγνωρίζουν και να περιγράφουν ρυθμικές έννοιες σε ακροάσεις και τραγούδια	<ul style="list-style-type: none"> • Παλμός και μικρότερες ίσες ρυθμικές αξίες σε μέτρα 2/4, 3/4/, 4/4, 6/8, 7/8 • Έμφαση • Ρυθμός • Ελλιπές μέτρο • Παύση
	A3.1.2	Να αναγνωρίζουν ρυθμικά σχήματα 2 μέτρων και να τα αποδίδουν με ρυθμικές συλλαβές	<ul style="list-style-type: none"> • Ρυθμικές αξίες βαθμίδας στο πλαίσιο των μέτρων 2/4, 4/4, 3/4, 6/8, 7/8 (Βλ. Πίνακα στο τέλος του κειμένου) • Ρυθμικές συλλαβές (Βλ. Πίνακα Βαθμίδας 3, σ. 38)
	A3.2	Να εστιάζουν σε έννοιες μελωδίας .	
	A3.2.1	Να αναγνωρίζουν και να περιγράφουν τις αλλαγές στην κατεύθυνση μελωδίας και να συγκρίνουν δύο ή τρεις νότες με κριτήριο το τονικό ύψος.	<i>Όπως Βαθμίδα 2 – Δεξιότητα που χρειάζεται συνεχή επανάληψη σε βάθος χρόνου</i>

	A3.2.2	Να διακρίνουν τον ήχο και να ονομάζουν τη μείζονα, την ελάσσονα και την πεντατονική κλίμακα.	<ul style="list-style-type: none"> • Ήχος μείζονας κλίμακας • Ήχος ελάσσονας κλίμακας • Ήχος πεντατονικής κλίμακας
	A3.3	Να εστιάζουν σε έννοιες μορφής .	
	A3.3.1	Να αναγνωρίζουν την μορφή τραγουδιών και μουσικών ακροάσεων και να την αποδίδουν: α) κινητικά β) με γραφική αναπαράσταση γ) συμβολικά	<ul style="list-style-type: none"> • Διμερής μορφή (ΑΒ) • Τριμερής μορφή (ΑΒΑ) • Μορφή Ροντό (ΑΒΑΓΑ)
	A3.4	Να εστιάζουν σε έννοιες χροιάς .	
	A3.4.1	Να αναγνωρίζουν τη χροιά πνευστών, κρουστών και εγχόρδων σε ακρόαση και αντιπροσωπευτικών οργάνων των τριών οικογενειών (πνευστών, εγχόρδων και κρουστών) που έχουν πρωταγωνιστικό ρόλο σε ακροάσεις.	<ul style="list-style-type: none"> • Πνευστά, κρουστά και έγχορδα της συμφωνικής ορχήστρας: Βιόλα, άρπα, κόρνο, τρομπόνι, μαρίμπα • Πνευστά, κρουστά και έγχορδα της παραδοσιακής μουσικής (Ελλάδα και Κύπρος): πχ. <i>μπαγλαμάς, σαντούρι, γκάιντα, ζίλιες</i> • Πνευστά, κρουστά και έγχορδα της σύγχρονης μουσικής: <i>ντραμς, ηλεκτρικό μπάσο, ηλεκτρική κιθάρα, συνθεσάιζερ</i> • Πνευστά, κρουστά και έγχορδα της παραδοσιακής μουσικής άλλων χωρών και πολιτισμών (στις περιπτώσεις που διδάσκεται σχετική ενότητα)
	A3.4.2	Να διακρίνουν και να ονομάζουν είδη ορχήστρας και μουσικών συνόλων.	<ul style="list-style-type: none"> • Χροιά ακουστικών οργάνων ≠ ηλεκτρικών οργάνων • Χροιά παραδοσιακής ορχήστρας • Χροιά συμφωνικής ορχήστρας • Χροιά ροκ μπάντας • Χροιά τζαζ μπάντας
	A3.5	Να εστιάζουν σε έννοιες υφής και αρμονίας .	
	A 3.5.1	Να αναγνωρίζουν και να περιγράφουν διαφορετικά στρώματα σε μουσικά έργα.	<ul style="list-style-type: none"> • Μελωδικό/ρυθμικό οστινάτο • Συγχορδία • Μελωδία≠αρμονία • Κανόνας: δίφωνος, τρίφωνος, τετράφωνος • Αλλαγές στην πυκνότητα της υφής

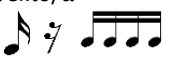

			<ul style="list-style-type: none"> • Ισοκράτης
	A3.6	Να εστιάζουν σε έννοιες έκφρασης .	
		A3.6.1 Να διακρίνουν εμφανείς αλλαγές στα σημεία δυναμικής σε ακροάσεις.	<ul style="list-style-type: none"> • <i>Mezzo forte - mezzo piano</i>
		A3.6.2 Να αναγνωρίζουν αλλαγές στην ταχύτητα σε ακροάσεις.	<ul style="list-style-type: none"> • <i>Allegro, moderato, andante</i>
		A3.6.3 Να αναγνωρίζουν αλλαγές στην άρθρωση.	<ul style="list-style-type: none"> • <i>Pizzicato</i> • <i>Tremolo</i> • <i>Trill</i>
		A3.6.4 Να φαντάζονται και να περιγράφουν πως αναμένουν να ακούγεται ένα μουσικό κομμάτι με συγκεκριμένο τίτλο ή θέμα.	<ul style="list-style-type: none"> • Μουσική ορολογία της Βαθμίδας 3 (βλ. Δείκτης Α3)
A4. Να περιγράψουν, να διακρίνουν, να αξιολογούν και να σχολιάζουν ακροάσεις	A4.1	Να διακρίνουν και να περιγράφουν ακροάσεις από διαφορετικά είδη και πολιτισμούς και να αναγνωρίζουν διαφορετικές λειτουργίες της μουσικής στην καθημερινή ζωή των ανθρώπων.	<ul style="list-style-type: none"> • Ρεπερτόριο μουσικών ακροάσεων από διαφορετικούς μουσικούς πολιτισμούς και το πολιτισμικό συγκείμενο τους. • Συγκείμενο χρήσης και δημιουργίας της μουσικής (χρόνος, χώρος, χώρα, πολιτισμική ομάδα, λόγος δημιουργίας, λειτουργία) • Κυπριακή και Ελληνική παραδοσιακή μουσική (π.χ. κάλαντα, χοροί, τσιατιστά, μαντινάδες) • Διάφορα είδη μουσικής π.χ. όπερα, ροκ μουσική • Λειτουργίες της μουσικής: π.χ. μουσική για διασκέδαση, θρησκευτική μουσική, νανούρισμα, μουσική για παρέλαση • Ρυθμοί και μέτρα της παραδοσιακής μουσικής Κύπρου και Ελλάδας: 2/4, 5/8, 7/8, 9/8 • Παραδοσιακά όργανα της Κύπρου και της Ελλάδας (<i>μπουζούκι, σαντούρι, γκάιντα, ζίλια, βιολί, λαούτο, ταμπουσιά</i>) • Τρόποι διάδοσης της μουσικής παράδοσης • Χαρακτηριστικά όργανα άλλων χωρών και πολιτισμών • Σεβασμός στη μουσική κουλτούρα άλλων λαών

	A4.2	Να περιγράψουν μουσική από διαφορετικά είδη και στυλ με μουσική ορολογία που έχουν κατακτήσει ή άλλη συναφή ορολογία	<p>Επιλογές από:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Δημοφιλή μουσική π.χ. ποπ, ροκ, χιπ-χοπ • Μιούζικαλ • Όπερα • Τζαζ • Ρεμπέτικα • Βυζαντινή μουσική
	A4.3	Να εκφράζουν προσωπική άποψη για τη μουσική αναγνωρίζοντας τις διαφορετικές προτιμήσεις των άλλων και κτίζοντας τη δική τους μουσική ταυτότητα.	<ul style="list-style-type: none"> • Μουσική ορολογία για έκφραση προσωπικών προτιμήσεων, συναισθημάτων και απόψεων • Τρόποι επικοινωνίας εμπειριών ακρόασης με συνομήλικους και σημαντικούς άλλους* (χρήση των τεχνολογιών επικοινωνίας) <p>*Σημαντικοί άλλοι: γονείς, συγγενείς, φίλοι, δάσκαλοι.</p>
A5. Να επιδεικνύουν δεξιότητες καλού ακροατή.	A5.1	Να παρακολουθούν με προσοχή και να συμπεριφέρονται ανάλογα με την κατάσταση και το είδος του μουσικού δρώμενου.	<ul style="list-style-type: none"> • Όπως Βαθμίδα 2 • Διαφορετικές περιστάσεις επικοινωνίας (στην τάξη, στο σχολείο, σε χώρο συναυλίας εκτός σχολείου και σε άλλους χώρους: χώρος λατρείας, μουσικού διαγωνισμού, αναψυχής κ.λπ.)
A6. Να συνδέουν ακουστικά με οπτικά ερεθίσματα συμβατικής και μη-συμβατικής σημειογραφίας.	A6.1	Να συνδέουν ήχους με σύμβολα κατόπιν συμφωνίας και ακολουθούν χάρτες ακρόασης.	<ul style="list-style-type: none"> • Σύνδεση συμβόλων με μουσικές έννοιες βαθμίδας (Βλ. Πίνακα Ρυθμικών αξιών Βαθμίδας 3) • Χάρτης ακρόασης
	A6.2	Να αποκωδικοποιούν ρυθμικά σχήματα και μελωδικά σχήματα που ακούνε, και να τα καταγράφουν με συμβατική σημειογραφία.	<ul style="list-style-type: none"> • Ρυθμικές αξίες: τέταρτο, όγδοα, μισό, μισό παρεστιγμένο, τέταρτο παρεστιγμένο, δεκαταέκτα, παύση τετάρτου και συνδυασμοί τους σε ρυθμικά σχήματα στα μέτρα 2/4, 4/4, 3/4, 6/8 • Γραφή ρυθμικών αξιών: τέταρτο, όγδοα, μισό, μισό παρεστιγμένο δεκαταέκτα, παύση τετάρτου • Νότες: σολ, μι, λα, ντο (χαμηλό)

ΒΑΘΜΙΔΑ 3

Σημείωση: Οι ρυθμικές συλλαβές που φαίνονται στον πίνακα αφορούν στον Δείκτη Ακρόασης Α3.1.2.

Τα παιδιά θα πρέπει να έχουν ακουστικές εμπειρίες ρυθμικών σχημάτων και ρυθμικών φράσεων που περιλαμβάνουν όλες τις ρυθμικές αξίες και συνδυασμούς που φαίνονται στον ΣΥΝΟΠΤΙΚΟ ΠΙΝΑΚΑ ΡΥΘΜΙΚΩΝ ΑΞΙΩΝ (βλ. Γλωσσάρι)

Αξίες και παύσεις	Συστήματα ρυθμικών συλλαβών		
	<i>Kodály</i>	<i>Gordon</i>	<i>Orff</i> <i>Ο Orff προτείνει τη χρήση του λόγου</i>
Τέταρτο 	 Ta	 Du	 Πού;
Όγδοο/α 	 ti ti	 Du de	 μή-λο
Μισό 	 ta-ah	 duu	 Τι τ;
Ολόκληρο 	 tah-ah-ah-ah	 Duuuu	 Πώ ω ω ως;
Παρεστιγμένο μισό 	 taaa	 Duuu	 Ποιοος;
Δέκατο/α έκτο/α 	 ti ri ti ri	 Du ta de ta	 Πά-νω κά-τω
Παρεστιγμένο τέταρτο 	 ta	 Du	

ΕΚΤΕΛΕΣΗ (ΦΩΝΗ)

ΒΑΘΜΙΔΑ 3 (Ε΄ Δημοτικού – Α΄ Γυμνασίου)

ΜΑΘΗΣΙΑΚΑ ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΑ ΔΕΙΚΤΕΣ ΕΠΙΤΥΧΙΑΣ	ΜΑΘΗΣΙΑΚΑ ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΑ ΔΕΙΚΤΕΣ ΕΠΙΤΥΧΙΑΣ	ΑΝΤΙΣΤΟΙΧΑ ΔΙΔΑΚΤΕΑ ΔΕΙΚΤΕΣ ΕΠΑΡΚΕΙΑΣ
Οι μαθητές και οι μαθήτριες να είναι σε θέση:	Οι μαθητές και οι μαθήτριες να είναι σε θέση να:	Διδακτέα: Πληροφορίες, Έννοιες, Δεξιότητες, Στρατηγικές/Τρόπος σκέψης, Στάσεις/Αξίες
ΕΦ1. Να τραγουδούν ορθά, ατομικά και σε ομάδες, ποικίλο ρεπερτόριο τραγουδιών.	EΦ1.1 Να προετοιμάζουν το σώμα και τη φωνή τους για τραγούδι.	<ul style="list-style-type: none"> • Στάση σώματος για τραγούδι • Χαλάρωση/ενεργοποίηση σώματος: χέρια, πόδια, αυχένιας • Προετοιμασία προσώπου: χαλάρωση μάσκας προσώπου • Ενεργοποίηση διαφράγματος για έλεγχο και στήριξη της αναπνοής και του παραγόμενου ήχου • Ζέσταμα φωνής (απλές μελωδικές ασκήσεις)
	EΦ1.2 Να τραγουδούν επιλεγμένο ρεπερτόριο με ρυθμική ακρίβεια.	<ul style="list-style-type: none"> • Ρυθμικά σχήματα που περιέχονται στα τραγούδια • Ρυθμός λόγου των τραγουδιών
	EΦ1.3 Να τραγουδούν επιλεγμένο ρεπερτόριο με μελωδική ακρίβεια.	<ul style="list-style-type: none"> • Τραγούδια που να περιέχουν: <ul style="list-style-type: none"> ο Μελωδικά σχήματα με την τονική τριάδα της μείζονας και ελάσσονας κλίμακας ο Μελωδικά σχήματα με διάφορα διαστήματα • Τραγούδια σε μείζονες, ελάσσονες και πεντατονικές κλίμακες, μπλουζ κλίμακες και τρόπους • Τεσσιτούρα και εύρος φωνής βαθμίδας: <div style="text-align: center; margin-top: 10px;"> </div>
	EΦ1.4 Να τραγουδούν επιλεγμένο ρεπερτόριο εκφραστικά και με αίσθηση των φράσεων.	Δυναμική: <ul style="list-style-type: none"> • <i>Pianissimo/fortissimo</i> • <i>Mezzo forte/mezzo piano</i>

			<p>Ταχύτητα:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Σταθερή ταχύτητα (<i>Andante, Allegro</i>) • Σταδιακές αυξομειώσεις της ρυθμικής αγωγής (<i>accelerando/ritardando</i>) <p>Φράσεις:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Χρήση αναπνοών σε μεγαλύτερες φράσεις με βάση το νοηματικό και μουσικό περιεχόμενο <p>Συγκείμενο του τραγουδιού:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Χώρα προέλευσης, λειτουργία, είδος και στυλ τραγουδιού • Διάκριση είδους, στυλ και ύφους τραγουδιού με βάση τα μουσικά στοιχεία, το νοηματικό περιεχόμενο το ιστορικό συγκείμενο και την κατάσταση επικοινωνίας μέσα στην οποία εκτελείται.
	ΕΦ1.5	Να τραγουδούν με αίσθηση της αρμονίας.	<ul style="list-style-type: none"> • Μελωδικά οστινάτι • Δίφωνοι και τρίφωνοι κανόνες • Ισοκράτης
	ΕΦ1.6	Να εκφέρουν σωστά τον λόγο σε τραγούδι.	<ul style="list-style-type: none"> • Εκφορά λέξεων και φράσεων με βάση το νοηματικό και μουσικό περιεχόμενο • Εκφορά φωνηέντων • Εκφορά συμφώνων
	ΕΦ1.7	Να σέβονται και να αποδέχονται τη μοναδικότητα της κάθε φωνής και να φροντίζουν για την υγεία της φωνής τους.	<ul style="list-style-type: none"> • Η ατομική φωνή και η φωνή των άλλων παιδιών ως μοναδική και βελτιώσιμη μέσα από προσπάθεια και άσκηση • Ένταση της φωνής στην τάξη και στην αυλή • Αλλαγές στη φωνή των εφήβων • Υγεία της φωνής (π.χ. συναισθηματική υγεία και υγεία της φωνής) •
ΕΦ2. Να τραγουδούν με επίγνωση του ακροατηρίου και του ρόλου τους στο φωνητικό σύνολο.	ΕΦ2.1	Να τραγουδούν μαζί με άλλους στην τάξη και ακροατήρια εντός και εκτός σχολικού χώρου, ακολουθώντας οδηγίες μαέστρου.	<ul style="list-style-type: none"> • Όπως Βαθμίδα 2 • Επικοινωνία με συγκεκριμένα ακροατήρια εντός και εκτός σχολείου

ΕΦ3. Να αξιολογούν την πρόοδο στις φωνητικές τους δεξιότητες.	ΕΦ3.1	Να αξιολογούν τη φωνητική εκτέλεση των ιδίων και τρίτων και να προβαίνουν σε βελτιωτικές προσπάθειες.	<ul style="list-style-type: none"> • Κριτήρια αξιολόγησης φωνητικής εκτέλεσης (π.χ. ένταση, συγχρονισμός, σωστή τονικότητα) • Ηχογράφηση φωνητικής εκτέλεσης για σκοπούς αξιολόγησης: χρήση mp3 recorder και φύλαξη σε ΗΥ με εντολές Open Folder, Copy-Paste-Save As-Rename
ΕΦ4. Να εκτελούν με τη φωνή διαβάζοντας/ αποκωδικοποιώντας σημειογραφία.	ΕΦ4.1	Να αποκωδικοποιούν και να εκτελούν με τη φωνή σύστημα συμβόλων μη-συμβατικής σημειογραφίας.	<ul style="list-style-type: none"> • Σύνθετα και αφηρημένα σημειογραφικά σύμβολα που εστιάζουν στην ένταση, ύψος, χροιά, διάρκεια και εκφραστικές έννοιες. • Κώδικας συμβόλων
	ΕΦ4.2	Να αποκωδικοποιούν και να εκτελούν με τη φωνή σύστημα συμβόλων της συμβατικής σημειογραφίας που εστιάζει στο τονικό ύψος, στον ρυθμό και σημεία έκφρασης.	<ul style="list-style-type: none"> • Παρτιτούρες συμβατικής σημειογραφίας με μελωδικά σχήματα και μέρη γνωστών τραγουδιών • Ρυθμικές αξίες (τέταρτα, όγδοα, μισά, παύση τετάρτου, και δεκατάεκτα) • Νότες της ΝΤΟ μείζονας κλίμακας • Μέτρα: 2/4, 4/4, 3/4 • Σημειογραφία εκφραστικών εννοιών: piano (<i>p</i>), pianissimo (<i>pp</i>) forte (<i>f</i>), fortissimo (<i>ff</i>), <i>crescendo/diminuendo</i>

ΕΚΤΕΛΕΣΗ (ΟΡΓΑΝΑ)

ΒΑΘΜΙΔΑ 3 (Ε΄ Δημοτικού – Α΄ Γυμνασίου)

ΜΑΘΗΣΙΑΚΑ ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΑ ΔΕΙΚΤΕΣ ΕΠΙΤΥΧΙΑΣ	ΜΑΘΗΣΙΑΚΑ ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΑ ΔΕΙΚΤΕΣ ΕΠΙΤΥΧΙΑΣ	ΑΝΤΙΣΤΟΙΧΑ ΔΙΔΑΚΤΕΑ ΔΕΙΚΤΕΣ ΕΠΑΡΚΕΙΑΣ
<i>Οι μαθητές και οι μαθήτριες να είναι σε θέση:</i>	<i>Οι μαθητές και οι μαθήτριες να είναι σε θέση να:</i>	<i>Διδακτέα: Πληροφορίες, Έννοιες, Δεξιότητες, Στρατηγικές/Τρόπος σκέψης, Στάσεις/Αξίες</i>
ΕΟ1. Να παίζουν ήχους, ρυθμούς και μελωδίες επιδεικνύοντας ικανότητες σε βασικές τεχνικές εκτέλεσης, έλεγχο της ποιότητας του παραγόμενου ήχου και προσεκτικό χειρισμό του μουσικού εξοπλισμού.	ΕΟ1.1 Να πειραματίζονται με, και να μιμούνται ήχους που παράγονται με το σώμα.	<ul style="list-style-type: none"> • Πιο απαιτητικοί συνδυασμοί κρουστών σώματος • Συνδυασμοί ήχων με το στόμα (beatboxing)
	ΕΟ1.2 Να επιδεικνύουν δεξιότητες σε βασικές τεχνικές και στον έλεγχο της ποιότητας του παραγόμενου ήχου σε <i>κρουστά ακαθόριστου ύψους</i> .	<ul style="list-style-type: none"> • Επικρουστήρες σε μεμβρανόφωνα για χαμηλό και ψηλό ήχο (γκρανκάσα, νταούλι) • Βασική τεχνική με παλάμη και δάκτυλα σε μεμβρανόφωνα και μη (ταμπουτσιά, καχόν, μπόνγκος) για χαμηλό και ψηλό ήχο • Βασική τεχνική σε ταμπούρο (snare drum) • Βασική τεχνική σε δίσκο με μπαγκέτες • Βασική τεχνική σε ταμπούρο και δίσκο με χέρια χιαστί
	ΕΟ1.3 Να επιδεικνύουν δεξιότητες σε βασικές τεχνικές και στον έλεγχο της ποιότητας του παραγόμενου ήχου σε <i>κρουστά όργανα καθορισμένου ύψους</i>	<ul style="list-style-type: none"> • Δύο επικρουστήρες με τα δύο χέρια μαζί ταυτόχρονα, σε μπορντούν ή άλλη συνήχηση, με δύο ή περισσότερες μετατοπίσεις • Μελωδίες μεγαλύτερης έκτασης, με δύο επικρουστήρες, με κίνηση στις διατονικές και χρωματικές νότες • Αρμονική συνοδεία με δύο επικρουστήρες με εναλλαγές χεριών • Δύο επικρουστήρες με γρήγορη εναλλαγή χεριών σε τρέμολο
	ΕΟ1.4 Να επιδεικνύουν ικανότητες σε βασικές τεχνικές και στον έλεγχο της ποιότητας του παραγόμενου ήχου σε <i>πνευστά όργανα</i> .	<ul style="list-style-type: none"> • Δακτυλισμοί αυλού ΣΙ, ΛΑ, ΣΟΛ, ΜΙ, ΡΕ, ΝΤΟ΄ (από Βαθμίδες 1 και 2) και ΝΤΟ (χαμηλό), ΦΑ, ΣΙb, ΡΕ΄, ΦΑ# στον σοπράνο αυλό • Συνδυασμοί δακτυλισμών με βηματική και αλματική κίνηση σε ασκήσεις και κομμάτια για τον σοπράνο αυλό
	ΕΟ1.5 Να επιδεικνύουν ικανότητες σε βασικές τεχνικές και στον έλεγχο της ποιότητας του παραγόμενου ήχου σε <i>έγχορδα όργανα</i> .	<ul style="list-style-type: none"> • Κράτημα εγχόρδων • Ανοικτές χορδές με δάκτυλα (κιθάρα, ukulele) • Κράτημα πέννας

			<ul style="list-style-type: none"> • Ανοικτές χορδές σε έγχορδα που παίζονται με πένα, με κίνηση πέννας προς τα κάτω • Ανοικτές χορδές σε έγχορδα που παίζονται με πένα, με κίνηση πέννας κάτω και πάνω • Πάτημα με δάκτυλο ανοιχτής χορδής για παραγωγή συγκεκριμένης νότας • Ένα ως δύο ταυτόχρονα πατήματα με δάκτυλα σε απλουστευμένες συγχορδίες
	EO1.6	Να χειρίζονται με προσοχή τον μουσικό εξοπλισμό (όργανα) και να τον διατηρούν σε καλή κατάσταση.	<ul style="list-style-type: none"> • Βλ. Βαθμίδα 1
EO2. Να εκτελούν με μουσικά όργανα τάξης* ενορχηστρώσεις συνοδεύοντας ρίμες, απλά τραγούδια και ορχηστρική μουσική με επίγνωση του ακροατηρίου και του ρόλου τους στο ορχηστρικό σύνολο. *βλ. EO1	EO2.1	Να εκτελούν ενορχηστρώσεις με τρία ή περισσότερα στρώματα.	<p>Συγχρονισμός σε ενορχηστρώσεις με τρία ή περισσότερα στοιχεία από τα πιο κάτω:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Έμφαση • Παλμός • Ρυθμικά σχήματα • Απλά ρυθμικά οστινάτι • Μελωδικά οστινάτι με δύο και περισσότερες νότες • Μπορντούν με αλλαγές • Στοιχεία έκφρασης: ένταση, ταχύτητα: accelerando/ritardando
	EO2.2	Να εκτελούν μαζί με άλλους στην τάξη και σε φιλικά ακροατήρια με επίγνωση του ρόλου του μαέστρου και του ρόλου τους στο ορχηστρικό σύνολο.	<ul style="list-style-type: none"> • Βλέπε Βαθμίδες 1 και 2
EO3. Να αξιολογούν τις εκτελέσεις τους.	EO3.1	Να σχολιάζουν κριτικά δικές τους εκτελέσεις, χρησιμοποιώντας δοσμένα κριτήρια και κάνοντας εισηγήσεις για βελτίωση.	<ul style="list-style-type: none"> • Λεξιλόγιο κριτικού σχολιασμού και βελτίωσης (σχετικά με την ποιότητα ήχου, τον συντονισμό, την ακρίβεια κ.λπ.) • Ηχογράφηση και αξιολόγηση του αποτελέσματος • Χρήση record/play/stop/pause/rewind/forward σε απλές συσκευές ηχογράφησης, βιντεοκάμερα και Η.Υ. για σκοπούς τεκμηρίωσης και αξιολόγησης

ΕΟ4. Να εκτελούν σε όργανα τάξης* απλές μελωδίες, τραγούδια και ρυθμούς διαβάζοντας/αποκωδικοποιώντας σημειογραφία. *βλ. ΕΟ1	ΕΟ4.1	Να εκτελούν αποκωδικοποιώντας μη-συμβατική σημειογραφία με συντονισμό χεριού-ματιού.	<ul style="list-style-type: none"> • Όπως Βαθμίδες 1 και 2 • Μη συμβατική παρτιτούρα σε τρία ή περισσότερα στρώματα • Συγχορδίες σε έγχορδα όργανα (π.χ. κιθάρα, ukelele) με εικονική σημειογραφία
	ΕΟ4.2	Να εκτελούν διαβάζοντας συμβατική σημειογραφία με συντονισμό χεριού-ματιού από αριστερά προς τα δεξιά.	<ul style="list-style-type: none"> • Γραμμές και διαστήματα, διαστολές, σημεία επανάληψης, μέτρο, μετρικός οπλισμός • Μέτρα (2/4, 4/4, 3/4, 6/8, 7/8) • Νότες ντο, ρε, μι, φα, σολ, λα, σι, ντο', ρε' • Ρυθμικές αξίες της Βαθμίδας 3 (βλ. Πίνακας Ρυθμικών αξιών Βαθμίδας 3). • Σύμβολα ύφεσης και δίεσης στο πεντάγραμμο και οπλισμός με ΦΑ δίεση και ΣΙ ύφεση • Απλές παρτιτούρες μέχρι τρία στρώματα • Σημεία έκφρασης: <ul style="list-style-type: none"> ○ δυναμική: <i>piano</i> (<i>p</i>), <i>pianissimo</i> (<i>pp</i>), <i>forte</i> (<i>f</i>), <i>fortissimo</i> (<i>ff</i>), <i>crescendo</i>, <i>diminuendo</i> ○ ταχύτητα: <i>accelerando</i> (<i>acc.</i>), <i>ritardando</i> (<i>rit.</i>)
	ΕΟ4.3	Να γράφουν στοιχεία συμβατικής σημειογραφίας.	<ul style="list-style-type: none"> • Ρυθμικές αξίες: τέταρτο, όγδο/α, δέκαταεκτα, μισό, μισό παρεστιγμένο, τέταρτο παρεστιγμένο και παύσεις τετάρτου και ογδού • Μελωδία: νότες της βαθμίδας (βλ. ΕΟ4.2) • Μετρικός οπλισμός • Σημεία επανάληψης

ΑΥΤΟΣΧΕΔΙΑΣΜΟΣ-ΣΥΝΘΕΣΗ

ΒΑΘΜΙΔΑ 3 (Ε΄ Δημοτικού - Α΄ Γυμνασίου)

ΜΑΘΗΣΙΑΚΑ ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΑ ΔΕΙΚΤΕΣ ΕΠΙΤΥΧΙΑΣ	ΜΑΘΗΣΙΑΚΑ ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΑ ΔΕΙΚΤΕΣ ΕΠΙΤΥΧΙΑΣ	ΑΝΤΙΣΤΟΙΧΑ ΔΙΔΑΚΤΕΑ ΔΕΙΚΤΕΣ ΕΠΑΡΚΕΙΑΣ
<i>Οι μαθητές και οι μαθήτριες να είναι σε θέση:</i>	<i>Οι μαθητές και οι μαθήτριες να είναι σε θέση:</i>	<i>Διδακτέα: Πληροφορίες, Έννοιες, Δεξιότητες, Στρατηγικές/Τρόπος σκέψης, Στάσεις/Αξίες</i>
ΑΣ1. Να πειραματίζονται με τον ήχο μέσα από πολυαισθητηριακές εμπειρίες.	ΑΣ1.1	<p>Να πειραματίζονται και να ανακαλύπτουν διάφορους ήχους που παράγουν τα ηχογόνα αντικείμενα, η φωνή, το σώμα και τα μουσικά όργανα.</p> <ul style="list-style-type: none"> • Ηχητικές δυνατότητες ηχογόνων μέσω και οι συνδυασμοί τους • Ήχοι που παράγονται με ποικιλόμορφη επεξεργασία των αντικειμένων και των μουσικών οργάνων • Δυνατότητες ηλεκτρικών οργάνων • Εναλλακτικοί τρόποι χρήσης της φωνής • Σύνδεση μήκους χορδών και μεγέθους ηχείου με το ύψος του παραγόμενου ήχου
	ΑΣ1.2	<p>Να προβλέπουν νοερά το ηχητικό αποτέλεσμα.</p> <ul style="list-style-type: none"> • Σχέση υλικών με τον παραγόμενο ήχο • Χροιά, ένταση και ύψος
	ΑΣ1.3	<p>Να πειραματίζονται με τις μουσικές έννοιες μέσα από διαδικασίες αποκλίνουσας σκέψης, αλληλεπιδρώντας σε ζευγάρια ή μεγαλύτερες ομάδες.</p> <ul style="list-style-type: none"> • Μουσικές έννοιες Βαθμίδας 3 (βλ. Δείκτη Επιτυχίας ΑΚΡΟΑΣΗΣ Α3) • Διαδικασίες αποκλίνουσας σκέψης: <ul style="list-style-type: none"> ○ μίμηση ○ επανάληψη ○ συνδυασμός ○ δόμηση-αποδόμηση ○ αντίθεση ○ αλλαγή χρήσης ○ αντικατάσταση ○ επαναδιοργάνωση ○ επέκταση ○ τροποποίηση-παραλλαγή

	AΣ1.4	Να χρησιμοποιούν την τεχνολογία για επεξεργασία ήχου.	<ul style="list-style-type: none"> Λογισμικά επεξεργασίας ήχου (π.χ. Audacity) για αλλαγές στο ύψος, την ένταση, την ταχύτητα του ήχου και δημιουργία ηχητικών εφέ
AΣ2. Να αυτοσχεδιάζουν μουσική ατομικά και ομαδικά με τη φωνή, κρουστά σώματος, ηχογόνα αντικείμενα και μουσικά όργανα.	AΣ2.1	Να αυτοσχεδιάζουν εστιάζοντας σε εκφραστικές, μελωδικές, ρυθμικές και μορφολογικές έννοιες.	<ul style="list-style-type: none"> Μουσικές έννοιες Βαθμίδας 3 (Βλ. Δείκτη Επιτυχίας ΑΚΡΟΑΣΗΣ Α3) Διαδικασίες αποκλίνουσας σκέψης (Βλ. ΑΣ1.3)
	AΣ2.2	Να αυτοσχεδιάζουν ρυθμικά και μελωδικά σχήματα και οστινάτι.	<ul style="list-style-type: none"> Μουσικές «απαντήσεις» σε «ερωτήσεις»: <ul style="list-style-type: none"> Στα μέτρα 2/4, 4/4, 3/4, 6/8 και 7/8 Με τις νότες της πεντατονικής, μείζονας και ελάσσονας κλίμακας, με τη φωνή Με τις νότες της πεντατονικής μείζονας και ελάσσονας κλίμακας σε μελωδικά όργανα Με την τονική τριάδα στο περιβάλλον της μείζονας κλίμακας, με τη φωνή Παραλλαγές στο τέλος σύντομων ρυθμικών φράσεων και σύντομων μελωδιών Ρυθμικά οστινάτι για συνοδεία ακρόασης
	AΣ2.3	Να επιλέγουν και να αυτοσχεδιάζουν ήχους ελεύθερα για να αποδώσουν ένα εξωμουσικό ερέθισμα (θέμα, ιστορία, χαρακτήρας, κίνηση, συναίσθημα, γραφική παρτιτούρα, σύντομο/η βίντεο/ταινία, λόγος, ποίημα, στίχοι).	<ul style="list-style-type: none"> Μουσικές έννοιες Βαθμίδας 3 (Βλ. Δείκτη Επιτυχίας ΑΚΡΟΑΣΗΣ Α3) Διαδικασίες αποκλίνουσας σκέψης (Βλ. ΑΣ1.3)
AΣ3. Να συνθέτουν μουσική ατομικά και ομαδικά, με τη φωνή, κρουστά σώματος, ηχογόνα αντικείμενα, και μουσικά όργανα.	AΣ3.1	Να επιλέγουν και να οργανώνουν ήχους με πρωτότυπους τρόπους για να συνθέσουν μουσική με βάση: α. Μουσικό ερέθισμα (μουσικές έννοιες και μουσικά έργα από διαφορετικά είδη, στιλ και πολιτισμούς) β. Εξωμουσικό ερέθισμα,	<ul style="list-style-type: none"> Μουσικό ερέθισμα: <ul style="list-style-type: none"> Μουσικές έννοιες Βαθμίδας 3 (Βλ. Δείκτη Επιτυχίας ΑΚΡΟΑΣΗΣ Α3) Μουσικά έργα από διαφορετικά είδη, στιλ και πολιτισμούς Εξωμουσικό ερέθισμα (θέμα, εικόνα, χαρακτήρας, ιστορία, κίνηση, συναίσθημα, γραφική παρτιτούρα, σύντομο/η βίντεο/ταινία, λόγος, ποίημα και στίχοι)

		χρησιμοποιώντας διαδικασίες αποκλίνουσας σκέψης.	<ul style="list-style-type: none"> • Διαδικασίες αποκλίνουσας σκέψης (Βλ. ΑΣ2.3) • Διαδικασίες οργάνωσης και βοηθήματα μνήμης: <ul style="list-style-type: none"> ο Σημειώσεις ο Βοηθητικά διαγράμματα ο Απλές παρτιτούρες με συμβατικά σύμβολα • Δοκιμή (Πρόβα)
	ΑΣ3.2	Να χρησιμοποιούν την τεχνολογία για να συνθέσουν μουσική και να συνδυάζουν τις συνθέσεις τους με άλλες μορφές τέχνης.	<ul style="list-style-type: none"> • Εκπαιδευτικά λογισμικά κατάλληλα για σύνθεση (π.χ. Groovy City) • Λογισμικά πολυκάναλης ηχογράφησης (π.χ. Audacity)
	ΑΣ3.3	Να τεκμηριώνουν, να αναπαριστούν και να καταγράφουν τις μουσικές δημιουργίες τους με μη-συμβατική ή/και με συμβατική σημειογραφία, με σκοπό την επανεκτέλεση από τους ίδιους ή από άλλους.	<ul style="list-style-type: none"> • Γραφικές παρτιτούρες • Μη συμβατικά σύμβολα διάρκειας, ύψους, χροιάς και έντασης • Συμβατικά σύμβολα έντασης (Βλ. Μουσικές έννοιες Βαθμίδα 3, Δείκτης Επιτυχίας ΑΚΡΟΑΣΗΣ Α3) • Συμβατικά σύμβολα ρυθμού: τέταρτα, όγδοα, μισό, μισό παρεστιγμένο, δέκαταεκτα, ολόκληρο, παύση τετάρτου • Συμβατικά σύμβολα μελωδίας: Πεντάγραμμο, κλειδί του σολ, νότες Ντο, ρε, μι, φα, σολ, λα, σι, ντο' • Κώδικας και υπόμνημα συμβόλων
ΑΣ4. Να συνεργάζονται αποτελεσματικά κατά τον μουσικό αυτοσχεδιασμό και τη σύνθεση.	ΑΣ4.1	Να οργανώνονται και να οργανώνουν το περιβάλλον μάθησης ως προετοιμασία για την ομαδική εργασία.	<ul style="list-style-type: none"> • Αθόρυβη μετακίνηση και οργάνωση σε ομάδες • Διαχείριση επιπέδου θορύβου από τις φωνές και τα μουσικά όργανα • Κανόνες • Ανάλυση ρόλων • Επικοινωνία με εναλλακτικούς τρόπους με τα άλλα μέλη της ομάδας • Αυτοέλεγχος-Αλληλοσεβασμός
	ΑΣ4.2	Να κατανοούν τον στόχο της δημιουργικής εργασίας και να διασφαλίζουν την κατανόσή του από όλα τα μέλη της ομάδας.	<ul style="list-style-type: none"> • Έλεγχος κατανόησης οδηγιών από τα μέλη της ομάδας • Προγραμματισμός εργασίας με προφορικούς και γραπτούς τρόπους • Αλληλοδιδασκτικές διαδικασίες • Έκφραση ατομικής σκέψης

	ΑΣ4.3	Να συνεργάζονται για την επίτευξη του στόχου της δημιουργικής τους εργασίας.	<ul style="list-style-type: none"> • Έκφραση διαφωνίας με επιχειρήματα και χωρίς αρνητική κριτική • Επικοινωνιακές ερωτήσεις-απαντήσεις • Επέκταση ιδεών των μελών της ομάδας • Ενσωμάτωση ιδεών σε μία κοινή θέση και λήψη αποφάσεων • Έλεγχος της εργασίας και του αποτελέσματος σε σχέση με τις οδηγίες
ΑΣ5. Να παρουσιάζουν, να αναστοχάζονται γύρω από τις δημιουργικές τους εργασίες, να τις αξιολογούν και να τις βελτιώνουν.	ΑΣ5.1	Να παρουσιάζουν και να αναστοχάζονται γύρω από τις δημιουργικές τους εργασίες.	<ul style="list-style-type: none"> • Δεξιότητες παρουσίασης <ul style="list-style-type: none"> ○ διατήρηση οπτικής επικοινωνίας ○ αυτοέλεγχος ○ αυτοπεποίθηση ○ διαχείριση άγχους • Διαγράμματα • Αναστοχαστικές προτάσεις • Αναστοχαστικά ημερολόγια
	ΑΣ5.2	Να σχολιάζουν κριτικά, να αξιολογούν και να βελτιώνουν τις δημιουργικές εργασίες τους.	<ul style="list-style-type: none"> • Κριτήρια αυτοαξιολόγησης και ετεροαξιολόγησης που αφορούν στα: <ul style="list-style-type: none"> ○ Μουσικό περιεχόμενο (μουσικά στοιχεία, έννοιες) (Βλ. Μουσικές έννοιες Βαθμίδας 3, Δείκτης Επιτυχίας ΑΚΡΟΑΣΗΣ Α3) ○ Δόμηση μουσικών ιδεών ○ Διαχείριση χρόνου ○ Δεξιότητες συνεργασίας (Βλ. ΑΣ4) • Τελειοποίηση βάσει κριτηρίων • Εργαλεία αυτοαξιολόγησης και ετεροαξιολόγησης (π.χ. checklists, ηχογράφηση, βιντεογράφηση, rubrics, ατομικό portfolio)

ΓΛΩΣΣΑΡΙ:

A:

A cappella: φωνητική μουσική χωρίς συνοδεία οργάνου

A tempo: επαναφορά στην αρχική ταχύτητα του μουσικού έργου.

Accelerando: σταδιακή επιτάχυνση της ταχύτητας ενός μουσικού κομματιού.

Adagio: αργή ταχύτητα/tempo (πιο γρήγορο από το largo).

Allegro: γρήγορη ταχύτητα/tempo – ζωηρά (πιο αργά από το presto).

Αλματική κίνηση μελωδίας: η μελωδική κίνηση στην οποία οι νότες δεν είναι σε τονική σειρά (όπως στη βηματική κίνηση), αλλά απέχουν μεταξύ τους διάστημα μεγαλύτερο από το διάστημα δευτέρας, π.χ. ΝΤΟ-ΜΙ, ΛΑ-ΡΕ κτλ.

Αλλοιώσεις: είναι τα τρία μουσικά σύμβολα που μπαίνουν μπροστά από τις νότες και αλλάζουν το τονικό τους ύψος. Η δίεση (#) ψηλώνει το τονικό ύψος της νότας κατά ένα ημιτόνιο. Η ύφεση (b) χαμηλώνει το τονικό ύψος της νότας κατά ένα ημιτόνιο. Η αναίρεση (§) καταργεί μια προηγούμενη δίεση ή ύφεση και επαναφέρει τη νότα στο αρχικό τονικό της ύψος.

Αρμονία: η συνήχηση δύο ή περισσότερων φθόγγων, ο τρόπος με τον οποίο δημιουργούνται οι συγχορδίες, αλλά και το σύνολο των κανόνων που διέπουν τον τρόπο με τον οποίο οι συγχορδίες/συνηχήσεις διαδέχονται η μία την άλλη.

Αρμονικές πτώσεις: πτώση ονομάζεται η κατάληξη ή το τέλειωμα μιας μουσικής φράσης και ανάλογα με τις δύο ή τρεις τελευταίες συγχορδίες έχουμε και το ανάλογο αίσθημα για τη συνέχεια του κομματιού. Π.χ. αν οι δύο τελευταίες συγχορδίες είναι η συγχορδία της 5^{ης} βαθμίδας της κλίμακας (V) η οποία ακολουθείται από τη συγχορδία της 1^{ης} βαθμίδας της κλίμακας (I) τότε δημιουργείται το αίσθημα του τέλους του κομματιού. Αυτή η πτώση (V-I) ονομάζεται τέλεια ή τελική.

Αρπισμός/Arpeggio: η εκτέλεση των νότων μιας συγχορδίας όχι ταυτόχρονα αλλά διαδοχικά, όπως θα την έπαιζε μια άρπα.

Audiation: Είναι η γνωστική λειτουργία μέσω της οποίας το άτομο κατανοεί και αφομοιώνει τη μουσική. Ενεργοποιείται ταυτόχρονα με την πρόσληψη μουσικού ερεθίσματος από το αυτί, αλλά και καθώς διαβάζουμε μουσική νοερά από σημειογραφία ή όταν σκεφτόμαστε για να συνθέσουμε ή καθώς αυτοσχεδιάζουμε ή όταν φέρνουμε στη σκέψη κάτι που ακούσαμε στο παρελθόν. Είναι λειτουργία αντίστοιχη της λειτουργίας της σκέψης όταν αναφερόμαστε στη γλώσσα και είναι απαραίτητη για την ανάπτυξη της μουσικότητας του ατόμου (Gordon, 2003:10). Στα ελληνικά δεν υπάρχει ακριβής μετάφραση του όρου. Κάποτε χρησιμοποιείται ο όρος «ακουστικότητα» ή «εσωτερική ακοή». Στο παρόν πρόγραμμα σπουδών ότι αφορά στο audiation μπαίνει κάτω από τον όρο «μουσική σκέψη».

*Gordon, E. E. (2003). *A music learning theory for newborn and young children*. Chicago: GIA Publications.

B:

Beatboxing: μίμηση των ήχων των ηλεκτρικών ντραμς με το στόμα.

Βηματική κίνηση μελωδίας: η μελωδική κίνηση στην οποία οι νότες είναι σε σειρά και απέχουν μεταξύ τους διάστημα δευτέρας, δηλαδή η δεύτερη νότα είναι η επόμενη ή προηγούμενη τονικά, π.χ. ΝΤΟ-ΡΕ, ΣΟΛ-ΛΑ ή ΜΙ-ΡΕ κτλ.

Γ, C:

Crescendo: σταδιακή αύξηση της έντασης του ήχου.

Δ, D:

Da capo: Από την αρχή

Διάστημα: είναι η ηχητική απόσταση μεταξύ του τονικού ύψους δύο νοτών. Στην δυτική κλασική μουσική το μικρότερο διάστημα είναι το ημιτόνιο. Όταν δύο διαδοχικές νότες απέχουν μεταξύ τους ένα ημιτόνιο τότε το διάστημα ονομάζεται διάστημα «2ας μικρής». Αντίστοιχα όταν δύο διαδοχικές νότες απέχουν μεταξύ τους ένα τόνο τότε το διάστημα ονομάζεται διάστημα «2ας μεγάλης». Όταν δύο διαδοχικές νότες απέχουν μεταξύ τους διάστημα μεγαλύτερου του τόνου, δηλαδή ένα τριμητόνιο (1 ½ τόνος) τότε ονομάζεται διάστημα «2ας αυξημένης». Ο πιο κάτω πίνακας παρουσιάζει τα κύρια διαστήματα.

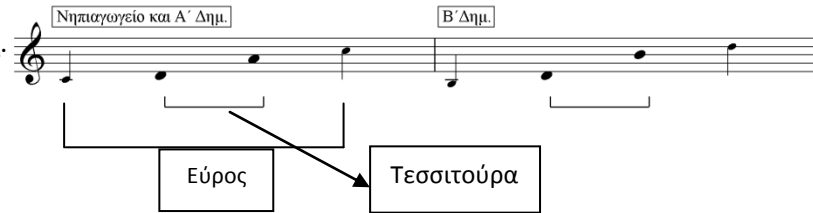

Diminuendo: σταδιακή μείωση της έντασης του ήχου.

E:

Εύρος φωνής: τα όρια της φωνής (για τον/την μέσο/η μαθητή/τρια) στη συγκεκριμένη βαθμίδα (η πιο χαμηλή μέχρι την πιο ψηλή νότα που μπορεί να τραγουδήσει με εξάσκηση).

-Τεσσιτούρα: η έκταση στην οποία η φωνή μπορεί να κινηθεί άνετα. Π.χ.

G:

Glissando-glissandi (πληθ.): γλίστρημα από μια νότα σε μια άλλη μεγαλύτερου ή μικρότερου τονικού ύψους.

I:

Ισοκράτης ή ισοκράτημα: το συνεχές άκουσμα μιας νότας (συνήθως της τονικής ή της πέμπτης της κλίμακας) κάτω από την κύρια μελωδία. Συναντάται στην βυζαντινή, στην παραδοσιακή, αλλά και στην πολυφωνική αντιστικτική κλασική μουσική.

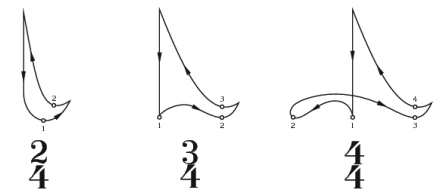
Ισοϋψείς μελωδίες: οι μελωδίες όπου δεν υπάρχει αλλαγή τονικού ύψους (παραμονή στην ίδια νότα).

K:

Κανόνας: είδος μουσικής σύνθεσης όπου η ίδια ακριβώς μελωδία επαναλαμβάνεται αυτούσια από διαφορετικές φωνές με χρονική απόσταση, η μια μετά την άλλη. Δημιουργεί ένα πολυφωνικό αποτέλεσμα.

Κινησιολογία διεύθυνσης:

Στα βασικά μέτρα 2/4, 3/4, 4/4 μπορούμε να διευθύνουμε με τις κινήσεις που φαίνονται στο σχήμα.

Κινητό ΝΤΟ (Movable do): Μέθοδος που εισήχθη από τον μουσικοπαιδαγωγό Zoltan Kodály. Σύμφωνα με τη μέθοδο οι μελωδικές συλλαβές do-re-mi-fa-so-la-ti-do αντιστοιχούν στις βαθμίδες μία οποιασδήποτε μείζονας κλίμακας και όχι μόνο στην κλίμακα ΝΤΟ μείζονα. Όταν τραγουδάμε δηλαδή τις συλλαβές τραγουδάμε τις βαθμίδες της κλίμακας και τα διαστήματα που αυτές σχηματίζουν μεταξύ τους και όχι τις πραγματικές νότες. Π.χ. στην κλίμακα ΡΕ μείζονα η πρώτη νότα ΡΕ θα έχει τη συλλαβή do, η νότα ΜΙ θα έχει τη συλλαβή re κ.ο.κ.

-Απόλυτο ΝΤΟ: Σε αντίθεση με το κινητό ΝΤΟ σημαίνει ότι κάθε νότα που διαβάζουμε και τραγουδάμε αντιστοιχεί στο συγκεκριμένο τονικό ύψος που έχει αποφασιστεί για αυτήν σύμφωνα με το τονικό σύστημα π.χ.

ΚΛΙΜΑΚΕΣ ΚΑΙ ΕΙΔΗ ΚΛΙΜΑΚΩΝ

-Μείζονα κλίμακα: κλίμακα είναι μια σειρά από 8 συνεχόμενες νότες, οι οποίες ακολουθούν μια συγκεκριμένη σειρά διατονικών διαστημάτων (διάστημα είναι η απόσταση μεταξύ του τονικού ύψους δύο νότων) . Η ανιούσα μείζονα κλίμακα (από την χαμηλότερη μέχρι την ψηλότερη νότα)

ακολουθεί την εξής σειρά διατονικών διαστημάτων: τόνος-τόνος-ημιτόνιο-τόνος-τόνος-τόνος-ημιτόνιο. Η φυσική κλίμακα του ΝΤΟ είναι ένα παράδειγμα μείζονας κλίμακας.

-Ελάσσονα κλίμακα: υπάρχουν δύο είδη ελάσσονας κλίμακας: η μελωδική και η αρμονική. Η ανιούσα μελωδική ελάσσονα κλίμακα ακολουθεί τα εξής διαστήματα: τόνος-ημιτόνιο-τόνος-τόνος-τόνος-τόνος-ημιτόνιο, ενώ η κατιούσα μελωδική ελάσσονα κλίμακα διαφοροποιείται και ακολουθεί τα εξής διαστήματα: τόνος-τόνος-ημιτόνιο-τόνος-τόνος-ημιτόνιο-τόνος. Η αρμονική ελάσσονα κλίμακα ακολουθεί τα εξής διαστήματα: τόνος-ημιτόνιο-τόνος-ημιτόνιο-τριημιτόνιο-ημιτόνιο.

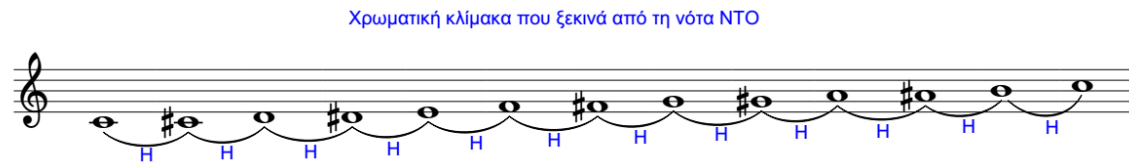

-Τρόποι: Οι μείζονες και ελάσσονες κλίμακες αποτελούν τους δύο κύριους τρόπους διαδοχής των νοτών της δυτικής κλασικής μουσικής. Όμως στις παραδοσιακές μουσικές πολλών περιοχών του κόσμου, όπως επίσης και στην τζαζ μουσική, υπήρχαν και υπάρχουν και άλλοι τρόποι διαδοχής των νοτών, οι οποίοι ονομάζονται τρόποι. Οι τρόποι θεωρείται ότι έχουν τη βάση τους στην αρχαία ελληνική μουσική για αυτό και τα ονόματά τους παραπέμπουν εκεί. Ο εφτά κύριοι τρόποι είναι ο ιωνικός (T-T-H-T-T-T-H), ο δωρικός (T-H-T-T-T-H-T), ο φρυγικός (H-T-T-T-H-T-T), ο λυδικός (T-T-T-H-T-T-H), ο μιξολυδικός (T-T-H-T-T-H-T), ο αιολικός (T-H-T-T-H-T-T) και ο λοκρικός (H-T-T-H-T-T-T).

-Πεντατονική κλίμακα: είναι η κλίμακα που αποτελείται από πέντε νότες χωρίς ημιτόνια. Η διαδοχή των νότων γίνεται ως εξής: τόνος-τόνος-διάστημα τρίτης μικρής-τόνος-διάστημα τρίτης μικρής.

-Χρωματική κλίμακα: όλες οι νότες μιας χρωματικής κλίμακας έχουν απόσταση μεταξύ τους ένα ημιτόνιο.

-Διατονική βυζαντινή κλίμακα: Η απόσταση μεταξύ δύο διαδοχικών ήχων/φθόγγων στη βυζαντινή μουσική είναι διαφορετική από τη δυτική κλασική μουσική. Ο μείζονας τόνος αντιστοιχεί σε 12 υποδιαιρέσεις που ονομάζονται μόρια. Ο ελάσσονας τόνος αντιστοιχεί σε 10 μόρια (άρα ηχητικά η απόσταση μεταξύ των δύο φθόγγων είναι μικρότερη) και ο ελάχιστος τόνος αντιστοιχεί σε 8 μόρια (η ηχητική απόσταση μειώνεται περισσότερο). Μια διατονική βυζαντινή κλίμακα αποτελείται από 8 φθόγγους (η ονομασία των βυζαντινών φθόγγων είναι Πα-Βου-Γα-Δη-Κε-Ζω-Νη) και διαμορφώνεται ως εξής:

Νη (μείζονας τόνος) Πα (ελάσσονας τόνος) Βου (ελάχιστος τόνος) Γα (μείζονας τόνος) Δη (μείζονας τόνος) Κε (ελάσσονας τόνος) Ζω (ελάχιστος τόνος) Νη

Κούρδισμα εγχόρδων μουσικών οργάνων: Κιθάρα (=ΜΙ, ΛΑ, ΡΕ, ΣΟΛ, ΣΙ, ΜΙ)/Ukelele (=ΣΟΛ, ΝΤΟ, ΜΙ, ΛΑ)/Μαντολίνο (=ΣΟΛ, ΡΕ, ΛΑ, ΜΙ)

Κρουστά καθορισμένου ύψους: είναι τα κρουστά όργανα τα οποία με το παίξιμό τους μπορούν να παράγουν ήχους με καθαρό τονικό ύψος. Σε αυτή την κατηγορία ανήκουν τα ξυλόφωνα, μεταλλόφωνα, glockenspiel, τα συμφωνικά τύμπανα κ.λπ.

Λ, L:

Largo: αργά (αναφέρεται στην ταχύτητα/tempo ενός μουσικού έργου).

Legato: η μετάβαση από τη μια νότα στην άλλη να γίνεται όσο πιο μαλακά γίνεται, χωρίς να υπάρχει διακοπή στον ήχο. Στον αυλό το legato επιτυγχάνεται όταν παίζονται οι νότες σε μια αναπνοή ενωμένες.

M:

Μελωδία: είναι οι διαδοχή των νοτών σε ένα μουσικό κομμάτι. Οι νότες ή φθόγγοι έχουν ορισμένη διάρκεια και τονικό ύψος. Όταν εκτελέσουμε τους φθόγγους σύμφωνα με το τονικό ύψος και τη διάρκειά τους στη σειρά που είναι γραμμένα σε ένα μουσικό κομμάτι τότε προκύπτει η μελωδία.

Μετρική αλλαγή ή μετρική μετατροπή: η αλλαγή από ένα μέτρο σε άλλο μέσα στο ίδιο μουσικό έργο.

Μετρικός οπλισμός: είναι το κλάσμα που δείχνει το μέτρο του μουσικού κομματιού και γράφεται στην αρχή του πενταγράμμου αμέσως μετά το κλειδί.

Μέτρο: το μέρος μιας μουσικής σύνθεσης που περιέχεται μεταξύ δύο διαστολών (κάθετων προς το πεντάγραμμο γραμμών). Μέτρο ονομάζουμε επίσης την αριθμητική έκφραση με τη μορφή κλάσματος που γράφεται στην αρχή ενός κομματιού και μας δίνει την συνολική αξία των φθογγοσήμων που περιέχονται μεταξύ δύο διαστολών. Ο παρονομαστής μας δίνει τη βασική μονάδα του μέτρου (τέταρτα ή όγδοα) και ο αριθμητής τον αριθμό των τετάρτων ή ογδών που περιέχονται μεταξύ δύο διαστολών

ΕΙΔΗ ΜΕΤΡΩΝ

-Δίσημο ή διμερές μέτρο / Duple meter: Η ομαδοποίηση των βασικών μετρικών μονάδων σε ζεύγη.

-Τρίσημο ή τριμερές μέτρο / Triple meter: Η ομαδοποίηση των βασικών μετρικών μονάδων σε τριάδες.

-Τετράσημο ή τετραμερές μέτρο / Quadruple meter: Η ομαδοποίηση των βασικών μετρικών μονάδων σε τετράδες.

Επιπλέον, τα μέτρα κατηγοριοποιούνται και ως εξής:

-ΑΠΛΑ: είναι τα μέτρα των οποίων ο αριθμητής του μουσικού κλάσματος είναι 2 ή 3, ή σύμφωνα με άλλους συγγραφείς μπορεί να είναι 2, 3 ή 4 (δηλ. τα 4/4 μπορούν να θεωρηθούν είτε απλό είτε σύνθετο μέτρο).

-ΣΥΝΘΕΤΑ: είναι τα μέτρα των οποίων ο αριθμητής του μουσικού κλάσματος είναι πολλαπλάσιο του 2 ή 3. Όσον αφορά στον εσωτερικό διαχωρισμό του εσωτερικού μετρικού κύπου υπάρχουν τα κανονικά και μη κανονικά σύνθετα μέτρα, όπου τα μη κανονικά σύνθετα μέτρα χωρίζονται σε υποομάδες άνισης διάρκειας, π.χ. $9/8=3/8 + 2/8 + 2/8 + 2/8$.

-ΜΙΚΤΑ: είναι τα μέτρα των οποίων ο αριθμητής του μουσικού κλάσματος είναι άθροισμα του 2 και 3 ή των πολλαπλασίων αυτών, π.χ. αριθμητής 5 = $3+2$, $7=3+2+2$.

Mezzo Forte (mf): σχετικά δυνατά, μισο-δυνατά, λίγο πιο απαλά από το forte.

Mezzo Piano (mp): σχετικά απαλά, λίγο πιο δυνατά από το ριάνο.

ΜΟΡΦΗ

-Μορφή ή φόρμα μουσικών έργων: είναι η δομή ενός μουσικού έργου, η οποία σχηματίζεται ανάλογα με τις μουσικές περιόδους που τη συνθέτουν.

Οι μουσικές περίοδοι είναι οι ολοκληρωμένες μελωδίες που σχηματίζουν το μουσικό έργο. Οι κύριες μουσικές μορφές είναι:

-Διμερής μορφή (AB): το μουσικό έργο χωρίζεται σε 2 μουσικές περιόδους, την Α και Β, οι οποίες μπορεί να επαναλαμβάνονται δύο φορές.

-Τριμερής μορφή (ABA): το μουσικό έργο που χωρίζεται σε τρία μέρη. Η μελωδία του πρώτου και του τρίτου μέρους είναι συνήθως η ίδια, ή λίγο παραλλαγμένη.

-Μορφή Ροντό (ΑΒΑΓΑ): Σε αυτή τη μορφή υπάρχει μια βασική μελωδία (Α), η οποία επαναλαμβάνεται ανάμεσα σε άλλες μελωδίες (Β,Γ,Δ κτλ).

Μονοφωνία: μονοφωνία ή μονοφωνική μουσική, χαρακτηρίζεται κάθε μουσικό είδος το οποίο βασίζεται σε μία και μόνη μελωδική γραμμή, που ακόμα κι αν παίζεται ή τραγουδιέται από πλέον του ενός εκτελεστή, αναπαράγεται από όλους ταυτόχρονα και πανομοιότυπα. Μόνη αποδεκτή διαφοροποίηση στην μονοφωνική μουσική, όταν εκτελείται από πολλούς, είναι η μελωδία της να αναπαράγεται με διαφορά οκτάβας από τους διάφορους εκτελεστές, όπως συμβαίνει όταν τραγουδούν μαζί αντρικές και γυναικείες φωνές.

Moderato: μέτρια ταχύτητα/tempo.

Μπορντούν: είναι η συνήχηση δύο νότων που απέχουν μεταξύ τους διάστημα πέμπτης. Χρησιμοποιείται στην αρμονική ενορχήστρωση ενός μουσικού έργου, όπου στα δυνατά μέρη του μέτρου μπορούν να ακουστούν ταυτόχρονα η πρώτη και η πέμπτη νότα της συγχορδίας που ταιριάζει στο συγκεκριμένο μέρος της μελωδίας.

O:

Ομοφωνία: ο όρος ομοφωνία (<αρχ. ὁμός+φωνή) αναφέρεται σε συγκεκριμένο υφολογικό στοιχείο, χαρακτηριστικό του οποίου είναι η κίνηση δύο ή περισσότερων φωνών (ή οργανικών μερών) έτσι ώστε να παράγεται αρμονία μέσα από παράλληλες συγχορδίες.

Ostinato-ostinati (πληθ.): ένα ρυθμικό ή μελωδικό μοτίβο το οποίο επαναλαμβάνεται συνεχώς μέσα σε ένα μουσικό κομμάτι.

Π, Ρ:

Παιχνιδοτραγούδο: τραγούδι που περιλαμβάνει παιχνίδι (π.χ. παιχνίδι με παλαμάκια).

Παράμετροι κίνησης (Laban):

Βλ. π.χ. Davies, Eden (2006), *Beyond Dance: Laban's Legacy of Movement Analysis*, Routledge.

-*Ροή (flow)*: πόσο ελεύθερη ή περιορισμένη είναι η κίνηση. Αν έχει ένταση και είναι πιο συγκεκριμένη ή αν είναι εντελώς ελεύθερη και ανάλαφρη.

-*Βάρος (weight)*: το βάρος που χρησιμοποιείται στην κίνηση.

-*Χρόνος (time)*: Η ταχύτητα της κίνησης, πόσο γρήγορη ή αργή είναι η κίνηση.

-*Χώρος (space)*: η κατεύθυνση της κίνησης (συγκεκριμένη ή άτακτη), τα επίπεδα κίνησης (ψηλό, μεσαίο, χαμηλό) και η χρήση του ατομικού χώρου ή του χώρου που κάποιος μοιράζεται με άλλα άτομα για να κινηθεί.

Piano: Απαλά.

Pianissimo: πολύ απαλά.

Pizzicato: παίξιμο ενός έγχορδου οργάνου (βιολί, βιόλα, τσέλο, κοντραμπάσο) τσιμπώντας τις χορδές με το δάχτυλο.

Πολυφωνία: ως πολυφωνία ή πολυφωνική μουσική, χαρακτηρίζεται κάθε μουσικό είδος το οποίο βασίζεται σε πολλές μελωδικές γραμμές, οι οποίες συμπλέκονται κατάλληλα σχηματίζοντας μία πολυγραμμική υφή.

Presto: πολύ γρήγορη ταχύτητα/tempo.

Ρ, R:

Ritardando: σταδιακή επιβράδυνση της ταχύτητας ενός μουσικού κομματιού.

Ritenuto: επιβράδυνση της ταχύτητας ενός μουσικού κομματιού.

ΡΥΘΜΟΣ

-**Ρυθμός (melodic rhythm)**: είναι οι ρυθμικές αξίες που ανταποκρίνονται στο κείμενο ή στη μελωδία ενός κομματιού και έχουν άρρηκτη σχέση με τον παλμό (tempo beat) και τον βασικό μετρικό κύκλο (meter beat) ενός κομματιού.

-**Παλμός (tempo beat)**: είναι ο κύκλος (beat) της μουσικής που έχει μια σταθερή ταχύτητα και είναι περιοδικά διαμοιρασμένος στον χρόνο (equally spaced in time) και παρομοιάζεται με το περπάτημα, το βήμα παρέλασης ή την ταλάντευση σε ένα χορό ή τα βασικά βήματα σε έναν χορό.

ΠΑΡΑΔΕΙΓΜΑΤΑ ΑΠΟ ΔΙΑΦΟΡΑ ΜΕΤΡΑ

-**Εμφαση**: είναι ο κύκλος που νιώθουμε ως πιο εμφανή (δυνατό) σε ένα μέτρο. Είναι συνήθως ο πρώτος κύκλος του βασικού μετρικού κύκλου (meter beat) ενός μουσικού κομματιού, ο οποίος μετρικός κύκλος καθορίζει και το μέτρο ενός μουσικού κομματιού.

-**Μακροκύπος**: είναι ο μακρύτερος σε περιοδικότητα κύκλος (tempo beat) που αντιλαμβάνεται ο ακροατής ενός μουσικού κομματιού.

-**Μικροκύπος**: είναι ο μικρότερος σε περιοδικότητα κύκλος (meter beat) που αντιλαμβάνεται ο ακροατής ενός μουσικού κομματιού. Οι όροι μακροκύπος και μικροκύπος έχουν αναπτυχθεί από τον μουσικοπαιδαγωγό-ερευνητή Edwin Gordon.

Ρυθμικές συλλαβές μουσικοπαιδαγωγικών συστημάτων (βλ. Πίνακας στο τέλος του κειμένου): είναι συλλαβές που χρησιμοποιούν τα μουσικοπαιδαγωγικά συστήματα για να διδάξουν τις ρυθμικές αξίες και την οργάνωσή τους μέσα στο μέτρο. Τα πιο γνωστά συστήματα της δυτικής μουσικής είναι τα Kodály, Orff, Gordon και Takadimi.

Σ, S:

Solo: μουσική σύνθεση ή μέρος μουσικής σύνθεσης, η οποία εκτελείται από ένα όργανο ή φωνή μόνο, ή όπου ένα όργανο ή φωνή έχει τον πρωταγωνιστικό ρόλο.

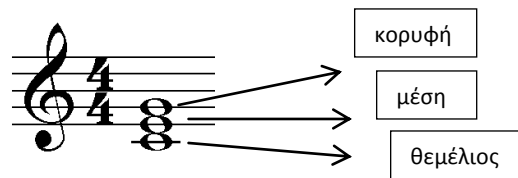
Staccato: Κοφτά.

Σημειογραφία: είναι ένα σύστημα από σύμβολα με τα οποία μπορούμε να καταγράψουμε τα χαρακτηριστικά ενός ήχου (τη διάρκεια, το τονικό ύψος και την ένταση) και κατ' επέκταση ένα μουσικό κομμάτι. Το πιο ευρύτερα γνωστό σύστημα σημειογραφίας είναι το δυτικό σύστημα με το πεντάγραμμο και τα φθογγόσημα.

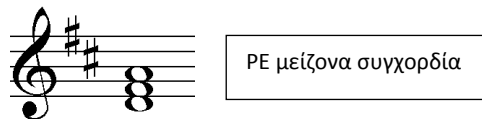
Στρώματα (μελωδίας, ρυθμού): η αρμονική ή ρυθμική ενορχήστρωση ενός μουσικού κομματιού περιλαμβάνει περισσότερες από μία φωνές που παίζουν διαφορετικές ρυθμικές αξίες ή διαφορετικές νότες που ταιριάζουν με την κύρια μελωδία. Αυτές οι φωνές ονομάζονται στρώματα.

Συνήχηση: η ταυτόχρονη εκτέλεση δύο ή και περισσότερων νωτών.

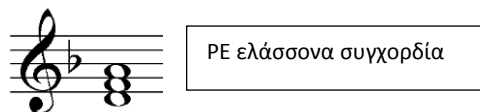
Συγχορδία: ονομάζεται το σύνολο τριών τουλάχιστον φθόγγων που ηχούν ταυτόχρονα. Στο τονικό μουσικό σύστημα η συγχορδία σχηματίζεται με επάλληλους φθόγγους που απέχουν μεταξύ τους διάστημα τρίτης, δηλ. με την προσθήκη της τρίτης, της πέμπτης, της έβδομης κ.ο.κ πάνω από ένα βασικό φθόγγο. Ο φθόγγος αυτός ονομάζεται *θεμέλιος* και αποτελεί τη βάση και το χαρακτηριστικότερο φθόγγο της συγχορδίας. Οι υπόλοιποι φθόγγοι ονομάζονται *τρίτη, πέμπτη, έβδομη, ένατη*, κ.ο.κ. Κάποτε η τρίτη νότα ονομάζεται *μέση* και η πέμπτη νότα, *κορυφή* της συγχορδίας.

-Μείζονα συγχορδία: σχηματίζεται από τη συνήχηση της θεμελίου (πρώτη νότα της κλίμακας), της τρίτης νότας (διάστημα 3^{ης} μεγάλης με τη θεμέλιο) και της πέμπτης νότας (διάστημα 5^{ης} καθαρής με τη θεμέλιο) π.χ.

-Ελάσσονα συγχορδία: σχηματίζεται από τη συνήχηση της θεμελίου (πρώτη νότα της κλίμακας), της τρίτης νότας (διάστημα 3^{ης} μικρής με τη θεμέλιο) και της πέμπτης νότας (διάστημα 5^{ης} καθαρής με τη θεμέλιο) π.χ.

T, t

Τάστο-τάστα (πληθυντικός): μεταλλικά συνήθως χωρίσματα πάνω στο λαιμό διαφόρων εγχόρδων οργάνων (κιθάρα, μπουζούκι, μαντολίνο), τα οποία καθοδηγούν τον εκτελεστή που να πατήσει για να μεταβάλει το μήκος της χορδής που πάλλεται και να αλλάξει τη νότα που θα ακουστεί.

Ταχτάρισμα: το τραγούδι που χρησιμοποιεί κάποιος όταν κρατάει ένα μωρό για να του παίξει ή να το κανακέψει.

Τεμπο – tempri (πληθυντικός): η ταχύτητα εκτέλεσης ενός μουσικού κομματιού.

Τεσσιτούρα: βλ. Εύρος φωνής.

Τεχνητοί ήχοι: είναι όλοι οι ήχοι κατασκευασμένοι από τον άνθρωπο (μηχανές, εργαλεία, μουσικά όργανα).

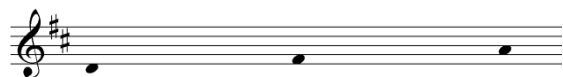
Τρέμολο: Οι πολύ γρήγορες επαναλήψεις μιας νότας ή οι πολύ γρήγορες εναλλαγές δύο νοτών.

Trill (τριλία): γρήγορη εναλλαγή μεταξύ δύο ή τριών νοτών που έχουν απόσταση τόνου ή ημιτονίου (είναι διαφορετικό από το tremolo).

Τονική: Είναι η πρώτη νότα μιας κλίμακας, η οποία δίνει και το όνομά της στην κλίμακα .

Τονική τριάδα: είναι η μια συγχορδία η οποία αποτελείται από την πρώτη νότα (τονική), την τρίτη και την πέμπτη νότα μιας κλίμακας.

Τονική τριάδα μείζονας και ελάσσονας κλίμακας: ανάλογα με το είδος του διαστήματος που σχηματίζεται μεταξύ της τονικής και της τρίτης νότας μιας κλίμακας στην τονική τριάδα, τότε έχουμε και τον σχηματισμό τονικής τριάδας μείζονας ή ελάσσονας κλίμακας. Αν το διάστημα 3^{ης} είναι μεγάλο τότε έχουμε μείζονα κλίμακα, ενώ αν το διάστημα 3^{ης} είναι μικρό τότε σχηματίζεται τονική τριάδα ελάσσονας κλίμακας.

Τονική τριάδα της PE μείζονας κλίμακας

Τονική τριάδα της PE ελάσσονας κλίμακας

Τονικό ύψος: είναι ένα από τα χαρακτηριστικά γνωρίσματα ενός ήχου. Ο ήχος παράγεται όταν ένα υλικό δονείται και παράγει ηχητικά κύματα. Το τονικό ύψος εξαρτάται από τον αριθμό των δονήσεων που παράγονται στη μονάδα χρόνου (συχνότητα). Όσο πιο μεγάλος είναι ο αριθμός των δονήσεων τόσο πιο ψηλό (οξύ) είναι το τονικό ύψος ενός ήχου.

Τραγούδια με αντιμελωδίες (countermelodies): είναι μουσικά κομμάτια όπου δύο μελωδίες από διαφορετικά τραγούδια, οι οποίες ταιριάζουν αρμονικά συνυπάρχουν και εκτελούνται ταυτόχρονα.

Tutti: μουσική σύνθεση ή μέρος μουσικής σύνθεσης, η οποία εκτελείται από όλα τα όργανα ή φωνές (σε αντίθεση με το Solo όπου ένα όργανο ή φωνή παίζει πρωταγωνιστικό ρόλο).

Υ, Υ

Υφή: είναι ο τρόπος με τον οποίο τα ρυθμικά, μελωδικά και αρμονικά στοιχεία συνδυάζονται σε μία σύνθεση καθορίζοντας την γενικότερη ποιότητα του ήχου στη σύνθεση. Η υφή μπορεί να περιγραφεί σε σχέση με την πυκνότητα των ήχων (αραιή ≠ πυκνή υφή) αλλά και την έκταση των ήχων (χαμηλότερος και ψηλότερος ήχος) και πιο συγκεκριμένα συσχετίζεται με τον αριθμό των φωνών ή των μερών μίας σύνθεσης και τη μεταξύ τους σχέση. Για παράδειγμα, ένα έργο με πυκνή υφή περιλαμβάνει πολλά 'στρώματα' από όργανα. Η υφή αλλάζει ανάλογα και με τις χροιές των οργάνων/φωνών που επιλέγει ο συνθέτης, τον αριθμό των οργάνων/φωνών που παίζουν ταυτόχρονα, την αρμονία, το τέμπο και τους ρυθμούς που χρησιμοποιεί.

Φ, F:

Forte: Δυνατά.

Fortissimo: πολύ δυνατά.

Φθόγγος: νότα (ρυθμική αξία με συγκεκριμένο τονικό ύψος)

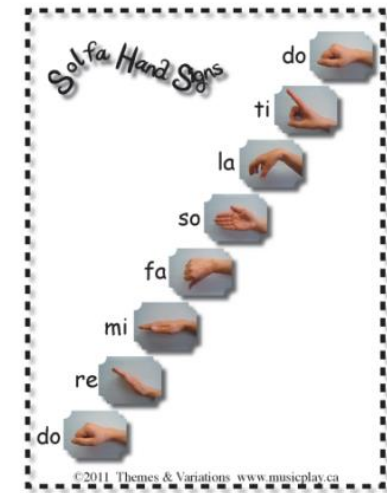
Φθογγόσημα: Τα σημεία/σύμβολα που με το σχήμα τους δείχνουν τη διάρκεια των ήχων π.χ.:

Φυσικοί ήχοι: είναι όλοι οι ήχοι (συμπεριλαμβανομένης και της ανθρώπινης φωνής) που παραγονται στη φύση ή από φυσικά φαινόμενα.

Χ:

Χάρτης ακρόασης: καταγραφή της πορείας κάποιων στοιχείων ενός μουσικού κομματιού (όργανα, δυναμική, διάρκεια ήχου, τονικό ύψος) με μη συμβατική σημειογραφία (εικόνες ή σχήματα).

Χειρομορφές Kodály-Curwen/Kodály-Curwen hand signs: Σύστημα χειρομορφών που ο μουσικοπαιδαγωγός Z. Kodály δανείστηκε από την εργασία του J. Curwen για χρήση ως εποπτικό βοήθημα για το τραγούδι. Οι χειρομορφές βοηθούν τα παιδιά να αντιληφθούν το τονικό ύψος και τη σχέση (τα διαστήματα) ανάμεσα στις νότες (βλ. Κινητό ΝΤΟ). Σε κάποια σημεία του αναλυτικού προγράμματος αναφέρονται χάριν ευκολίας χρήσης από τα παιδιά ως «μελωδικά χέρια».

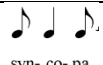
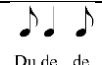
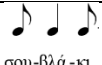

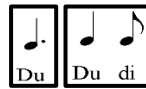

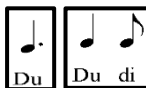
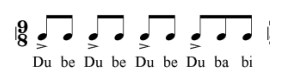
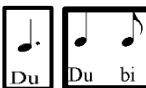

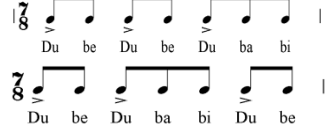

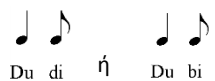

Χροιά: είναι ένα από τα χαρακτηριστικά (φυσικά) γνωρίσματα ενός ήχου που μας επιτρέπει να ξεχωρίσουμε την πηγή που παράγει αυτό τον ήχο. Η χροιά ή ηχώχρωμα εξαρτάται από το σύνολο και τον τρόπο με τον οποίο είναι δομημένες οι ταλαντώσεις που εμπεριέχονται σε ένα ηχητικό κύμα. Με αυτό τον τρόπο αν ακούσουμε την ίδια νότα να παράγεται από δύο διαφορετικά όργανα είμαστε σε θέση να ξεχωρίσουμε ποια είναι αυτά τα όργανα.

Χρωματική μελωδική κίνηση/Χρωματική κλίμακα: Κίνηση της μελωδίας σε ημιτόνια/ Κλίμακα που αποτελείται μόνο από ημιτόνια.

**ΣΥΝΟΠΤΙΚΟΣ ΠΙΝΑΚΑΣ ΡΥΘΜΙΚΩΝ ΑΞΙΩΝ
ΒΑΘΜΙΔΕΣ 1-3**

Αξίες και παύσεις	Συστήματα ρυθμικών συλλαβών		
	<i>Kodály</i>	<i>Gordon</i>	<i>Orff</i> <i>Ο Orff προτείνει τη χρήση του λόγου σε σχέση με τη γλώσσα της κάθε χώρας. Τα πιο κάτω είναι ενδεικτικά παραδείγματα.</i>
Τέταρτο 	 Ta	 Du	 Πού;
Όγδοο/α 	 ti ti	 Du de	 μή-λο
Μισό 	 ta-ah	 duu	 Τι τι
Ολόκληρο 	 tah-ah-ah-ah	 Duuuu	 Πώ ω ω ως;
Παρεστιγμένο μισό 	 taaa	 Duuu	 Ποιοοοο;
Δέκατο/α έκτο/α 	 ti ri ti ri	 Du ta de ta	 Πά-νο κά-τω
Συνδυασμοί ογδών και δεκάτων έκτων	 ti ti ri	 Du de ta	 Πέ-τα-ξε
	 ti ri ti	 Du ta de	 Τι κα-λά!
Παρεστιγμένο όγδοο και δέκατο έκτο	 tim ri	 Du ta	 Πιά-σε
	 ri tim	 Du taa	 Τέρ-μα!
Παρεστιγμένο τέταρτο 	 ta	 Du	

Παρεστιγμένο τέταρτο και όγδοο	 ta-i ti	 Du de	
Συγκοπή	 syn-co-ra	 Du de de	 σου-βλά-κι
Τρίηχο ογδών	 tri o la	 Du da di	
Σύνθετα μέτρα	<i>Χρήση των πιο πάνω ρυθμικών συλλαβών</i>	 Du da di Du da di	
	<i>Χρήση των πιο πάνω ρυθμικών συλλαβών</i>	 Du da di Du da di Du da di	
		 Du be Du be Du be Du ba bi	
Μικτά μέτρα	<i>Χρήση των πιο πάνω ρυθμικών συλλαβών</i>	 Du ba bi Du ba bi Du be Du be Du ba bi	 Έ-φα-γα μή-λο Μή-λο πρά-σι-νο
	<i>Χρήση των πιο πάνω ρυθμικών συλλαβών</i>	 Du ba bi Du be Du be	 Κόκ-κι - νο μή - λο πέ - τα
		 Du be Du ba bi Du be	 Μή - λο κόκ - κι - νο πέ - τα
	 ta ti ti ta	 Du di ή Du bi (ανάλογα με το είδος του μέτρου, βλ. πιο πάνω)	